

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 7

(2008–2009)

Om lov om gjennomføring av
Konvensjonen om klaseammunisjon

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen.....	5	4.2.7	Konvensjonens forbud og kriminaliseringsforpliktelser i forhold til gjeldende rett	16
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6	4.3	Kontrollordninger	18
2.1	Konvensjonen om klaseammunisjon ..	6	4.4	Påbud om rydding og destruksjon av klaseammunisjon	18
2.2	Høringsnotatet og høringen	6	4.5	Lovens virkeområde og begrensninger i adgangen til strafforfølging	18
3	Spørsmålet om hurtig tilslutning til Konvensjonen. Særlov?	8	5	Administrative og økonomiske konsekvenser	23
3.1	Forslaget i høringsbrevet	8	6	Merknader til de enkelte bestemmelser	24
3.2	Høringsinstansenes syn	8		Forslag til lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon	25
3.3.	Departementets vurdering	9		Vedlegg	
4	Konvensjonens krav til nasjonale tiltak	10	1	Konvensjonen om klaseammunisjon ...	26
4.1	Innledning	10			
4.2	Forbud og påbud med virkning for private	10			
4.2.1	Bruk.....	10			
4.2.2	Utvikling og produksjon	10			
4.2.3	Erverv	11			
4.2.4	Lagring	11			
4.2.5	Overføring	12			
4.2.6	Medvirkning	13			

Ot.prp. nr. 7

(2008–2009)

Om lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 17. oktober 2008,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Proposisjonen inneholder forslag til ny lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon, vedtatt i Dublin 30. mai 2008. Proposisjonen inneholder også forslag om å endre straffeloven (lov 22. mai 1902 nr. 10) § 12 nr. 3 slik at straff for overtredelse av gjennomføringsloven kan ilegges norske borgere og personer hjemmehørende i Norge også i tilfeller der overtredelsen har funnet sted i utlandet, uavhengig av vilkåret om dobbel straffbarhet. Bakgrunnen for at lovforslaget fremmes nå er å gjøre det mulig for Norge både å undertegne og ratifisere Konvensjonen om klaseammunisjon i forbindelse med undertegningsseremonien som finner sted i Oslo 3. desember 2008.

Spørsmålet om samtykke til norsk inngåelse av konvensjonen er lagt fram for Stortinget som egen sak, jf. St.prp. nr. 4 (2008-2009).

Bakgrunnen for lovforslaget er at enkelte deler av konvensjonen gjør det nødvendig å endre norsk

rett. Dette gjelder konkret regler om straff for personer som bryter konvensjonens bestemmelser. Konvensjonen forbyr bruk, utvikling, produksjon, erverv, lagring, oppbevaring og overføring av klaseammunisjon, og rammer også oppfordring og annen medvirkning til andres overtredelse av konvensjonens forbud. Det fremmes derfor forslag om en ny lov som samler de bestemmelser som er nødvendige for å gjennomføre konvensjonen framfor å spre gjennomføringsbestemmelsene i annet eksisterende lovverk. Tilsvarende løsning ble valgt i forbindelse med gjennomføringen av Kjemivåpenkonvensjonen (jf. lov 6. mai 1994 nr. 10) og Konvensjon om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og om ødeleggelse av slike miner (jf. lov 17. juli 1998 nr. 54).

Den engelske konvensjonsteksten og en norsk oversettelse følger som vedlegg.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Konvensjonen om klaseammunisjon

Klaseammunisjon har vært brukt som en generell betegnelse på ammunisjon som består av en beholder som inneholder mer enn ett eksplosivt sprenglegeme (substridsdel). Behovet for et forbud mot klaseammunisjon oppstod gjennom erfaring med bruk av slike våpen, som har vist at den i mange tilfeller bryter med kravet i humanitærretten om å skille mellom militære mål og sivile personer og gjenstander. Klaseammunisjon skaper ofte uakseptable humanitære skadevirkninger, både ved bruk og i lang tid etter at konflikten er opphørt, i form av etterlatte og ueksploderte sprenglegemer, såkalte *explosive remnants of war – ERW*.

Et internasjonalt forbud mot klaseammunisjon har vært på den internasjonale dagsorden i flere år, og dette spørsmålet har vært en gjenganger i den politiske debatten også i Norge. Bakgrunnen er de store humanitære problemene som bruk av denne typen ammunisjon fører til. Det var særlig bombingene av områder i Sør-Libanon sommeren 2006 som gjorde at engasjementet for å forby klaseammunisjon vokste. Norge arrangerte den første konferansen i det som blir kalt «Oslo-prosessen» i februar 2007. Denne prosessen ledet fram til den avsluttende forhandlingskonferansen i Dublin i mai 2008, hvor Konvensjonen om klaseammunisjon ble fremforhandlet og vedtatt.

Konvensjonen består av en fortale og 23 artikler. Artikkel 1 angir anvendelsesområdet og et forbud mot bruk, utvikling, produksjon, erverv, lagring og overføring av klaseammunisjon. Artikkel 2 inneholder definisjoner. Artikkel 3 inneholder påbud om lagring og destruksjon av klaseammunisjon. Artikkel 4 gir blant annet regler om rydding og ødeleggelse av rester av klaseammunisjon. I artikkel 5 pålegges partene å yte bistand til ofre for klaseammunisjon. Internasjonalt samarbeid og bistand i forbindelse med oppfyllelsen av konvensjonsforpliktelsene er regulert i artikkel 6. Artikkel 7 har bestemmelser om tiltak for åpenhet og artikkel 8 om assistanse og avklaring i spørsmål om overholdelse. Artikkel 9 pålegger partene å sørge

for nasjonale gjennomføringstiltak, herunder strafflegging av brudd på konvensjonen. Artikkel 21 gir regler om forholdet til stater som ikke er part i konvensjonen, mens artiklene 10 til 23 for øvrig inneholder administrative bestemmelser.

Konvensjonen forbyr all bruk, utvikling, produksjon, erverv, oppbevaring, overføring og lagring av klaseammunisjon. Konvensjonens humanitærettslige betydning ligger i totalforbudet som eliminerer en kategori våpen som er dokumentert å forvolde store menneskelige lidelser. Konvensjonen eliminerer en kategori våpen som utgjør et alvorlig humanitært problem i vår tid. Forbudet er ikke svekket med unntaksbestemmelser, reservasjonsrettigheter eller overgangsordninger. Slik bidrar konvensjonen til å etablere en ny og viktig internasjonal norm som vil påvirke enhver parts atferd i fremtidige konflikter.

Konvensjonen trer i kraft seks måneder etter at 30 stater har ratifisert den.

2.2 Høringsnotatet og høringen

Et forslag til ny lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon ble sendt på høring 10. september 2008. Frist for å uttale seg var 3. oktober 2008. Forslaget ble sendt til følgende adressater:

Departementene
Riksadvokaten
Statsadvokatembetene
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste
Kripos
Stortingets ombudsmann for forsvaret
Regjeringsadvokaten
Amnesty International norsk avdeling
Det norske flyktningråd
Den norske Dommerforening
Den norske Advokatforening
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Norges Røde Kors
Generaladvokaten
Norsk Folkehjelp

Forsvarets Forskningsinstitutt
NORAD
Barneombudet
Det juridiske fakultet, Oslo
Norsk senter for menneskerettigheter
Det juridiske fakultet, Bergen
Institutt for rettsvitenskap, Tromsø
Redd barna
PRIO
NUPI

I tillegg ble det arrangert et åpent høringsmøte om lovforslaget i Oslo den 24. september 2008. En oppsummering fra høringsmøtet ble publisert i tilknytning til saken på Utenriksdepartementets nettsider på www.regjeringen.no.

Følgende instanser har realitetsmerknader til forslagene:

Justis- og politidepartementet
Den norske advokatforening
Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet
Forsvarets Forskningsinstitutt
Generaladvokaten
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norges Røde Kors
Norsk Folkehjelp
Norsk senter for menneskerettigheter
Politidirektoratet
Riksadvokaten

Innholdet i høringsinstansenes uttalelser vil bli gjennomgått nedenfor i tilknytning til de enkelte punktene i lovforslaget.

I tillegg til selve lovforslaget ble det i høringen tatt til orde for en endring av forskrift om ordningen av påtalemyndigheten (Påtaleinstruksen) § 37-3 tredje ledd om saker som gjelder bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet. Forslaget går ut på å føye til ny bestemmelse i bokstav b om handling som er straffbar etter lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon § 3, etter nåværende bokstav a om handling som er straffbar etter lov 17. juli 1998 nr. 54 angående konvensjon om antipersonellminer. Endringen vil gi Den nasjonale enheten for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos) myndighet til å etterforske forbrytelser som omfattes av den foreslåtte gjennomføringsloven til Konvensjonen om klaseammunisjon, når handlingen er begått i utlandet av personer som befinner seg i Norge.

De høringsinstanser som uttaler seg om dette (Riksadvokaten og Norsk senter for menneskerettigheter) er positive til en slik endring, mens Politidirektoratet forbeholder seg å kunne gi synspunkter på et senere tidspunkt. Eventuelle endringer i påtaleinstruksen vil bli vurdert av Justis- og politidepartementet som fagansvarlig departement.

3 Spørsmålet om hurtig tilslutning til Konvensjonen. Særlov?

3.1 Forslaget i høringsbrevet

I høringsbrevet ble det redegjort for at det er ønskelig at Norge kan ratifisere Konvensjonen om klaseammunisjon så snart den åpner for undertegning i Oslo den 3. desember 2008. Konvensjonen vil tre i kraft seks måneder etter at 30 stater har ratifisert. Det er ønskelig at Norge som vertskap for undertegningsseremonien kan formidle det tydelige politiske signal som ligger i en hurtig ratifikasjon av konvensjonen. Dette vil kunne føre til at også andre land prioriterer en rask tilslutning til konvensjonen. Men samtidig krever dette at forslag til nødvendige lovbestemmelser til gjennomføring av konvensjonen fremmes hurtig, slik at Stortinget kan behandle forslag til gjennomføringslov og forslag til samtykke til inngåelse av konvensjonen før undertegningsseremonien finner sted.

I høringsbrevet ble det videre påpekt at hensynet til god struktur i lovverket kan tilsi at en søker å samle likeartede regler i lovgivningen framfor å gi små særlover om atskilte temaer. Da lov om gjennomføring av Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og om ødeleggelse av slike miner ble lagt fram, jf. Ot.prp. nr. 72 (1997-98) og lov 17. juli 1998 nr. 54, valgte man å samle bestemmelser som sikrer oppfyllelse av denne konvensjonen i en egen lov framfor å spre gjennomføringsbestemmelsene i annet lovverk. Det samme ble gjort i forbindelse med gjennomføringen av Konvensjonen om forbod mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt øydelegging av dei, jf. Ot.prp. nr. 25 (1993-94) og lov 6. mai 1994 nr. 10. I lys av utviklingen av den internasjonale humanitærretten og nye internasjonale forbud mot våpentyper som anses uakseptable, kan det være grunnlag for å vurdere å samle gjennomføringsbestemmelser i norsk rett i en samlet lov om forbud mot ulovlige stridsmidler.

Det ble likevel foreslått fremmet forslag til en egen lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon, nettopp på grunn av ønsket om at Norge skal kunne undertegne og ratifisere konvensjonen i forbindelse med undertegningsseremonien i Oslo 3. desember 2008. Departementet la avgjøren-

de vekt på at hurtig norsk ratifikasjon av konvensjonen vil gi et sterkt politisk signal om hvor viktig det er at forbudet mot klaseammunisjon kan tre i kraft så raskt som mulig. Samtidig er det klart at arbeidet med en eventuell samlet lovgivning med ulike bestemmelser om ulovlige stridsmidler ville kreve en grundigere utredning. Tiden tillater ikke at en slik utredning gjennomføres i denne omgang, dersom målet om hurtig ratifikasjon skal kunne oppnås.

3.2 Høringsinstansenes syn

Følgende høringsinstanser har synspunkter på forslaget om hurtig tilslutning til konvensjonen: *Landsorganisasjonen i Norge*, *Norges Røde Kors*, *Norsk Folkehjelp* og *Norsk senter for menneskerettigheter*.

Landsorganisasjonen i Norge uttaler bl.a.:

«LO er positive til initiativet om å sende gjennomføringsloven raskt på høring slik at Norge kan undertegne og ratifisere Konvensjonen når undertegningsseremonien finner sted i Oslo 3. desember. LO er opptatt av og engasjert i internasjonalt freds- og nedrustningsarbeid. Et forbud mot klaseammunisjon vil bety store positive forbedringer for sivile, særlig kvinner og barn, under krigshandlinger og etter at disse har opphørt. LO har vært bekymret for hvordan udetonert klaseammunisjon i lang tid utgjør en risiko for liv og helse, og i tillegg hemmer gjenoppbyggingen av det sivile samfunn. LO mener at Norge må fortsette innsatsen for at flere stater tiltrer og etterlever konvensjonen.»

Norges Røde Kors uttaler bl.a.:

«Røde Kors er positive til Norges målsetting om å ratifisere Konvensjonen i forbindelse med undertegningsseremonien i Oslo 3. desember 2008. En slik ratifisering vil imidlertid kreve at Norge oppfyller de krav som stilles til statspartene i Konvensjonen. Skal Konvensjonen løse de humanitære utfordringene verden er vitne til når det gjelder bruken av klaseammunisjon er det ikke tilstrekkelig at stater undertegner og ratifiserer Konvensjonen. Konvensjonen må også implementeres. Norges ledende rolle i arbei-

det med Konvensjonen om klaseammunisjon har bidratt til en positiv utvikling. Norsk ratifisering av Konvensjonen allerede 3. desember vil være med å støtte opp om denne utviklingen.»

Norsk Folkehjelp uttaler bl.a.:

«Det er meget positivt at Utenriksdepartementet så raskt etter fremforhandlingen i Dublin av Konvensjonen om klaseammunisjon allerede har lagt frem forslag til norsk gjennomføringslov. Det er av stor betydning at Norge som initiativtakeren til Konvensjonen om klaseammunisjon er blant de aller første som ratifiserer den, dvs. at undertegning og ratifisering må skje samtidig under signeringskonferansen i Oslo 3. desember. For å få dette til er det helt nødvendig med forsert behandling av lovsaken og det parallelle forslag om å innhente Stortingets samtykke til å undertegne og ratifisere konvensjonen. Norsk Folkehjelp forventer derfor at Stortinget behandler saken raskt og tidnok. Hurtig norsk ratifikasjon vil gi et sterkt norsk politisk signal om hvor viktig det er at forbudet mot klaseammunisjon trer i kraft så raskt som mulig.»

Norsk senter for menneskerettigheter oppfordrer til fortsatt aktiv innsats i denne saken ved å sikre virkeliggjøring av konvensjonens bestemmelser gjennom lovverket og sterk praktisk gjennomføring av bestemmelsene. Det at Norge prioriterer arbeidet med denne konvensjonen, for eksempel gjennom umiddelbar ratifikasjon og gjennom synliggjøring i norsk lov, gir et viktig signal til andre stater.

Generaladvokaten uttaler bl.a. at for at Norge skal kunne ratifisere konvensjonen om forbud mot klaseammunisjon, må det åpenbart gis lovbestemmelser som gjør det mulig å oppfylle konvensjonens bestemmelser fra det tidspunkt konvensjonen trer i kraft. Selv om det tidligste tidspunkt dette teoretisk kan skje er 1. juni 2009, er det ingen grunn til å vente med å gi slike lovbestemmelser. Lovforslaget støttes derfor.

Følgende høringsinstanser har gitt merknader til spørsmålet om lovstruktur: *Justis- og politidepartementet*, *Landsorganisasjonen i Norge*, *Norges Røde Kors*, *Norsk Folkehjelp* og *Norsk senter for menneskerettigheter*.

Justis- og politidepartementet understreker bl.a. at det er uheldig at lovverket inneholder flere særlover med likeartede regler. Synspunktet gjelder også i dette tilfellet som omfatter ulike lover som forbyr bestemte stridsmidler. Bestemmelsene i lovforslaget, lov 17. juli 1998 nr. 54 om gjennomføring av Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og om ødeleggelse av slike miner, og lov 6. mai nr. 10 1994 om gjen-

nomføring av Konvensjon om forbud mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt øydelegging av dei, bør derfor samles. Arbeidet bør prioriteres, også fordi det bør ses i sammenheng med arbeidet med ny straffelov (straffeloven 2005).

Landsorganisasjonen i Norge uttrykker det generelle syn i forhold til lovstruktur at det i utgangspunktet er mer oversiktlig med en samling av bestemmelser innen et tema i en lov. LO tar til etterretning Utenriksdepartementets begrunnelse. LO mener det senere kan være aktuelt å initiere en prosess for å samle bestemmelser om ulovlige stridsmidler i en lov.

Norges Røde Kors støtter forslaget om å foreta en vurdering av om det er mulig å samle konvensjoner som omhandler ulovlige stridsvåpen i henhold til internasjonal humanitærrett i en felles lov.

Norsk Folkehjelp uttaler bl.a. at nettopp av hensyn til at Norge må sørge for å kunne undertegne og ratifisere Konvensjonen i Oslo 3. desember støtter Norsk Folkehjelp beslutningen om å foreslå en egen lov om gjennomføring av Konvensjonen. Kun med en egen lov vil det være praktisk mulig å få til hurtig ratifisering, da alternativet – en samling av bestemmelser i lovverket om ulovlig stridsmidler – ville være en mer tidkrevende prosess.

Norsk senter for menneskerettigheter ønsker velkommen departementets signal om å samle alle bestemmelser om forbud mot ulovlige stridsmidler i en egen lov. Ønsket om en hurtig ratifisering av den nye konvensjonen gjør dette vanskelig i denne omgang, men det oppfordres til å komme tilbake med forslag til en samlet lovgivning på området.

3.3 Departementets vurdering

Departementet noterer at alle de høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget til fremgangsmåte for å sikre at konvensjonen kan inngås av Norge allerede i desember 2008, er positive til dette.

Departementet viser for øvrig til høringsnotatet og til begrunnelsen her for i første omgang å fremme en ny særlov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon som muliggjør inngåelse av konvensjonen. Departementet er videre enig med høringsinstansene i at det er behov for å utrede om ulike bestemmelser om forbud mot ulovlige stridsmidler kan organiseres mer hensiktsmessig for å ivareta hensynet til god struktur i lovverket. Det vil på denne bakgrunn bli igangsatt et arbeid med sikte på en senere proposisjon om felles gjennomføringslov for aktuelle konvensjoner om forbud mot ulovlige stridsmidler.

4 Konvensjonens krav til nasjonale tiltak

4.1 Innledning

Etter konvensjonens artikkel 9 forplikter Norge seg til å treffe hensiktsmessige rettslige, administrative og andre tiltak, inkludert innføring av straffesanksjoner, med sikte på å forhindre handlinger som er forbudt i henhold til konvensjonen. Konvensjonens regler skal gjennomføres overfor personer og på territorium under den norske stats jurisdiksjon eller kontroll. Det vises til vurderingen av behov for særskilte gjennomføringsbestemmelser i punkt 4.2.7 nedenfor.

4.2 Forbud og påbud med virkning for private

4.2.1 Bruk

Konvensjonens artikkel 1 bokstav a forbyr enhver bruk av klaseammunisjon. Bruk omfatter de former for aktivitet som kan knyttes til at formålet med klaseammunisjonen vil kunne oppfylles, nemlig at den skal utløse et antall sprenglegemer fra en beholder. Det vil si at enhver form for anvendelse av klaseammunisjon, ved hjelp av fly, raketter, granater eller på annen måte, vil være bruk, uavhengig av formålet for bruken. Spørsmål om hva som kvalifiserer som bruk m.v. i tilknytning til andres bruk av klaseammunisjon i situasjoner med militært samvirke, drøftes nedenfor i punkt 4.2.6 om medvirkning.

4.2.2 Utvikling og produksjon

Konvensjonens artikkel 1 bokstav b forbyr videre å utvikle og produsere klaseammunisjon. Utvikling av klaseammunisjon antas å dekke prosessen fram mot produksjon. I tillegg til produksjon av den komplette klaseammunisjonen, vil forbudet mot produksjon også ramme produksjon av bestanddeler til klaseammunisjon. Produksjon av deler som kan brukes til produksjon av klaseammunisjon vil altså etter omstendighetene kunne falle inn under forbudet. Spørsmålet er hvor fjernt bestanddelen er i forhold til det endelige produkt; klaseammunisjonen. Hvis det er klart at bestanddelen kun kan bru-

kes til klaseammunisjon, vil produksjon av en slik del falle inn under forbudet. Det er i et slikt tilfelle klart hva produktet skal brukes til, og det er vanskelig å forestille seg alternative anvendelsesmåter. Andre bestanddeler, som for eksempel sprengstoff eller kjemikalier, som kan benyttes for mange andre formål enn å produsere klaseammunisjon, kan imidlertid neppe falle inn under forbudet så lenge det ikke er klart at den endelige anvendelsen er ment å være til produksjon av klaseammunisjon. Det samme må gjelde for flerbruksmateriell, for eksempel en beholder som alternativt kan brukes til klaseammunisjon eller annen ammunisjon som ikke er rammet av forbudet, så lenge det ikke er klart hva den endelige anvendelsen er ment å være.

Forsvarets Forskningsinstitutt har i høringen påpekt at det ved utvikling av ammunisjon som tilfredsstiller de kravene som er angitt i konvensjonens artikkel 2 nr. 2 bokstav c, og som derfor ikke utgjør klaseammunisjon i konvensjonens forstand, vil kunne inntreffe egenskaper som gjør at ammunisjonen rammes av forbudet mot klaseammunisjon under ett eller flere stadier i utviklingsprosessen. Det kan også tenkes at det må gjøres realistiske tester av ammunisjonen i et slikt stadium. Eksempelvis vil det kunne oppstå behov for å teste en ammunisjon som kun har selvdestruksjonsmekanisme i samsvar med konvensjonens krav i bestemmelsens bokstav c (iv), men som ennå ikke har fått installert selvdeaktiverende mekaniske som kreves etter bokstav c (v).

Likeledes vil det under kvalifisering og utprøving av ammunisjon kunne oppstå behov for å kople ut selvdestruksjons- eller selvdeaktiveringsmekanismen i den hensikt å foreta uavhengig testing av mekanismene.

Departementet er enig i denne presiseringen og vil peke på at dette synspunktet kan være aktuelt også mer generelt i forhold til utvikling og produksjon av enkelte komponenter til lovlig ammunisjon, som teoretisk også kunne inngå som komponenter i klaseammunisjon, som for eksempel komponenter som består av en selvødeleggesmekanisme. Slike handlinger vil dermed være forbudt så langt komponentene er ment å inngå i produksjon av klaseammunisjon, men ellers ikke.

Departementet vil også peke på at Etikkrådet for Statens Pensjonsfond – Utland jevnlig utelukker klasevåpenprodusenter fra fondets portefølje. I en tilrådning fra juni 2005 har Rådet beskrevet nærmere hvilke komponenter som begrunner utelukkelse av produsenter av klaseammunisjon:

«Selve de små sprenglegemene eller småbombene er naturligvis sentrale komponenter i et klasevåpen. Disse består bl.a. av selve sprengstoffet, beholderen rundt og en tenningsmekanisme eller sikring som gjør at sprengladningen detonerer. Dette er også nødvendige og sentrale komponenter. Beholderen som inneholder småbombene er som regel spesiallaget til dette formålet og må i så fall regnes som en sentral komponent i en klasebombe. Denne består også av flere underkomponenter.

Alle beholdere vil ha en mekanisme eller sikring som gjør at beholderen åpner seg og slipper ut de mindre sprenglegemene. Både beholderne og småbombene vil i mange tilfeller ha styringsmekanismer som gjør at de kan styres inn mot målet, og at de treffer i riktig vinkel. Slike styringsmekanismer gjør det mulig å slippe klasebomber fra store høyder og dermed unngå antiluftskyts. De vil dermed også kunne anses som nødvendige og sentrale komponenter.»

4.2.3 Erverv

Erverv av klaseammunisjon vil normalt bestå i kjøp, og vil i så fall normalt dekkes av forbudet mot overføring, jf det som står nedenfor under punkt 4.2.5. Konvensjonens artikkel 1 nr. 1 bokstav b sier at det skal være forbudt å produsere «eller på annen måte anskaffe» klaseammunisjon. Det legges derfor til grunn at i den grad erverv av klaseammunisjon kan skje på annen måte enn gjennom produksjon og overføring, vil dette også være forbudt.

Konvensjonens artikkel 3 nr. 6 tillater statspartene å erverve et antall klaseammunisjon som er absolutt nødvendig for utvikling av og trening i teknikker for oppdagelse, rydding og destruksjon av klaseammunisjon og mottiltak mot klaseammunisjon. Forbudet mot erverv må ses i sammenheng med denne bestemmelsen, slik at erverv av et minimumsantall klaseammunisjon for de angitte formål i samsvar med konvensjonen, ikke skal rammes av forbudet i artikkel 1.

4.2.4 Lagring

Å lagre eller beholde klaseammunisjon er også forbudt etter konvensjonens artikkel 1. Hva som ligger i uttrykket lagre eller beholde er i utgangs-

punktet ikke tvilsomt. Både den som eier og den som besitter eller på annen måte har den fysiske råderetten, vil i utgangspunktet kunne lagre klaseammunisjon i strid med konvensjonen. Både det å forestå den praktiske lagringen og det å besørge lagring, for eksempel gjennom å leie lagerplass, vil kunne rammes. Man må imidlertid ha hatt kunnskap, eller man burde ha skaffet seg kunnskap, for å kunne holdes strafferettslig ansvarlig for lagring av klaseammunisjon. I henhold til konvensjonens artikkel 3 skal alle lagre av klaseammunisjon destrueres snarest mulig og senest innen åtte år etter at konvensjonen er trådt i kraft for vedkommende stat. Artikkel 3, nr. 3 – 5, angir også en prosedyre for utsettelse av denne fristen i særlige tilfeller, noe som i så fall avgjøres av et flertall av statspartene. Artikkel 3 nr. 6 gir dessuten statspartene rett til å beholde et antall klaseammunisjon som er absolutt nødvendig for utvikling av og trening i teknikker for oppdagelse, rydding og destruksjon av klaseammunisjon og mottiltak mot klaseammunisjon. Forbudet mot lagring må ses i sammenheng med disse bestemmelsene, slik at lagring ikke omfattes av forbudet før den fastsatte frist for lagerdestruksjon er utløpt, og slik at lagring av et minimumsantall for de angitte formål i samsvar med konvensjonen, ikke skal rammes av forbudet i artikkel 1. Hva slags klaseammunisjon som i så fall kan anses lovlig lagret i medhold av artikkel 3 nr. 6, vil fremgå av rapportene til statspartsmøtet, hvor partene til konvensjonen i samsvar med artikkel 3 nr. 8 skal rapportere ikke bare om type og antall av slik lagret klaseammunisjon, men også deres serienumre for enklest mulig identifikasjon.

Norsk Folkehjelp poengterer i høringen at det er viktig at Norge fremstår som et foregangsland for å hindre misbruk av denne adgangen til å beholde et nødvendig minimumsantall klaseammunisjon for opplærings- og treningsformål. Hvis Norge skal benytte seg av denne adgangen, bør det ses kritisk på behovet for skarp ammunisjon for slike formål. I de fleste land er det vanlig å benytte datamodeller og øvelsesammunisjon uten eksplosiver. Forarbeidene til gjennomføringsloven bør derfor klargjøre en restriktiv tolkning av bestemmelsens ordlyd om at antallet eksplosive stridsdeler som beholdes eller erverves ikke skal overstige «det minimum som er absolutt nødvendig for dette formål». Dette antall bør maksimalt være noen hundre eller noen tusen, men ikke dreie seg om mer enn ti tusen eller flere titusener.

Landsorganisasjonen i Norge påpeker at konvensjonen tillater at statspartene kan ha en liten beholdning klaseammunisjon til utvikling og opplæring i metoder for deteksjon, rydding og uskadelig-

gjøring av klaseammunisjon. LO er opptatt av at beholdningen for Norges del holdes nede på et absolutt minimum.

Departementet er enig i målsettingen om at beholdninger av eksplosiv klaseammunisjon for opplærings- og treningsformål må begrenses til det minimum som er absolutt nødvendig for formålet, og er videre enig i at konvensjonen ikke tillater større beholdning av klaseammunisjon enn dette formålet tilsier. Samtidig er det vanskelig i proposisjonen her å angi bestemt det antall klaseammunisjon som skal tillates lagret av norske myndigheter i henhold til konvensjonen artikkel 3 nr. 6. Det antall klaseammunisjon som Norge vurderer som absolutt nødvendig for egen del, vil heller ikke være avgjørende for det antall andre statsparter kan erverve og lagre. At Norge begrenser sin beholdning så mye som overhodet mulig vil likevel kunne være av betydning ved en senere vurdering av om andre statsparter erverv og lagring i henhold til artikkel 3 nr. 6 er i samsvar med konvensjonen. Det er grunn til å anta at de omfattende rapporteringsforpliktelsene under konvensjonen vil virke i modererende retning slik at eventuelle opplagte forsøk på omgåelser av konvensjonen blir avdekket.

4.2.5 Overføring

Overføring rammes etter konvensjonens artikkel 1. Begrepet overføring (engelsk «transfer») er nærmere definert i konvensjonens artikkel 2 på denne måten:

«Overføring omfatter, i tillegg til fysisk forflytning av klaseammunisjon til eller fra nasjonalt territorium, overføring av eiendomsretten til og kontroll over klaseammunisjonen, (...).

Definisjonen av overføring i konvensjonen er i samsvar med tidligere internasjonale avtaler. Både annen tilleggsprotokoll til Konvensjonen om forbud mot eller restriksjoner på bruk av visse konvensjonelle våpen som kan forårsake unødig skade eller som kan ramme vilkårlig, og Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og om ødeleggelse av slike miner, definerer «overføring» på samme måte. Under forhandlingene om Konvensjonen om klaseammunisjon ønsket et flertall av delegasjonene å beholde denne innarbeidede definisjonen av overføring til tross for at ordlyden er tvetydig, med den begrunnelse at det ellers kunne oppstå tvilsomme tolkningsspørsmål i en situasjon der likeartede internasjonale avtaler ga anvisning på ulike definisjoner av hva som skal være forbudt. Det antas derfor å være gode grunner for at konvensjonens forbud mot

overføring skal tolkes og anvendes på samme måte som det eksisterende forbud mot overføring av antipersonellminer.

I Ot.prp. nr. 72 (1997-98) s. 3 er følgende forståelse av begrepet overføring lagt til grunn:

«Denne definisjonen kan rent språklig forstås på ulike måter. Man kan enten legge til grunn at fysisk transport over landegrenser og overføring av eiendomsrett og kontroll er forbudt uavhengig av hverandre, eller at både fysisk transport over en landegrense og overføring av eiendomsretten må ha foregått for at det skal være «transfer» i konvensjonens forstand. Tolker man det på den siste måten vil den rene transport over en landegrense eller innenfor nasjonalt territorium ikke være forbudt etter konvensjonen.» (...)

«Det er således mulig å tolke definisjonen av «overføring» både kumulativt og alternativt, selv om den mest nærliggende tolkingen ut i fra teksten er den kumulative. Det er på det rene at en rekke NATO-land tolker denne definisjonen kumulativt, slik at begge vilkår må være oppfylt for at det skal være «overføring». Denne tolkingen stemmer overens med intensjonene om først og fremst å ramme eksport og import av antipersonellminer. Det legges derfor til grunn at «overføring» bør tolkes kumulativt slik at både fysisk transport og overføring av eiendomsrett og besittelse må ha foregått.»

Av hensyn til forutsigbarhet og konsistens foreslås å legge en tilsvarende tolkning til grunn for gjennomføringen av konvensjonens bestemmelser i norsk rett.

Den adgang partene har til å anskaffe et nødvendig antall klaseammunisjon for opplærings- og treningsformål etter konvensjonens artikkel 3 nr. 6 vil begrense rekkevidden av forbudet i artikkel 1 mot overføring tilsvarende.

I sin høringsuttalelse tar *Landsorganisasjonen i Norge* til orde for at «overføring» bør tolkes slik at det også omfatter ikke-statsparter transitt av klaseammunisjon over eller gjennom nasjonalt territorium. Det foreslåtte valg har den uheldige konsekvens at det kan tolkes å åpne opp for at stater som ikke er parter kan transportere klaseammunisjon over norsk territorium. Det bør påpekes at dette ikke er tilfelle, og at konvensjonens bestemmelser om bistand og medvirkning også gjelder transitt.

Norsk Folkehjelp uttaler bl.a. at det er lagt til grunn en kumulativ tolkning av definisjonen av «overføring», slik at både fysisk transport og overføring av eiendomsrett og besittelse må ha foregått for at «overføring» skal være gjennomført. Norsk Folkehjelp ville imidlertid foretrukket at definisjonen av «overføring» ble tolket alternativt, eller at

det ble gjort klart at forbudet mot overføring også omfatter ikke-statsparter transitt av klaseammunisjon over eller gjennom nasjonalt territorium. Den tolkning som er valgt har den uheldige konsekvens at den kan tolkes slik at den tillater at stater som ikke er parter i konvensjonen, skal kunne transittere norsk territorium med klaseammunisjon. Det bør i det minste påpekes i forarbeidene til loven at så ikke er tilfelle.

Departementet er oppmerksom på de ulike tolkningsmuligheter som definisjonen av «overføring» gir rom for, men fastholder den tolkning som er foreslått. Denne er på linje med den tolkning som tidligere er lagt til grunn for likelydende bestemmelser i annet sammenlignbart internasjonalt regelverk. Den er også sammenfallende med en rekke nærstående lands tolkning av forbudet mot «overføring». En av begrunnelsene for denne etablerte forståelsen ligger i et ønske om ikke å etablere et for vidtgående ansvar for statspartene i forhold til handlinger og situasjoner som involverer andre staters myndighetshandlinger, og som den aktuelle statsparten ikke har mulighet til å kontrollere eller avverge. Departementet vil likevel understreke at en slik tolkning av begrepet «overføring» ikke har avgjørende konsekvenser for rekkevidden av konvensjonens forbud i lys av det mer generelle forbudet mot medvirkning til bruk, overføring eller lagring av klaseammunisjon. En bevisst handling som består i transport eller annen befatning med klaseammunisjon må vurderes i lys av dette medvirkningsforbudet. Mulig medvirkningsansvar for slike handlinger omfatter likevel ikke medvirkning til ikke-statsparter handlinger som skjer utenom statspartens jurisdiksjon eller kontroll, jf. artikkel 21 og nedenfor i punkt 4.2.6. Grensen mellom forbudt medvirkning og tillatt deltakelse i militært samarbeid med deltakelse av ikke-statsparter militære styrker, er særlig aktuelt i tilknytning til internasjonale operasjoner. Det vises i denne forbindelse til den vurderingen av konvensjonens artikkel 21 om interoperabilitet som er foretatt i St.prp. nr. 4 (2008-2009), punkt 3.5 på s. 11–13.

Departementet anser på denne bakgrunn at den forståelsen av forbudet mot «overføring» som er redegjort for, sammenholdt med tolkningen av forbudet mot medvirkning, bidrar til en balansert løsning hvor hensynet til effektiv gjennomføring av konvensjonen og hensynet til interoperabilitet i internasjonale operasjoner og andre situasjoner av militært samvirke kan ivaretas.

4.2.6 Medvirkning

I henhold til konvensjonens artikkel 1 nr. 1 bokstav c er det forbudt å «bistå, oppmuntre eller påvirke» noen til å foreta handlinger som er forbudt etter konvensjonen. Slik bistand, oppmuntring eller påvirkning skal straffesanksjoneres, jf. artikkel 9. Oppregningen av disse handlingene indikerer at forbudet mot og straffansvaret for medvirkning forutsetter en viss aktivitet. Dette er handlinger som etter norsk rett typisk vil måtte anses som medvirkning og som vil kunne straffes dersom medvirkning til overtredelse er gjort til en selvstendig straffbar handling.

Spørsmålet om hvor langt medvirkningsansvaret strekker seg i forbindelse med bruk, lagring mv. av klaseammunisjon vil særlig være aktuelt ved norsk militært personells deltakelse i felles NATO- eller FN-operasjoner. På grunn av felles kommando- og planleggingsstrukturer, særlig i NATO, vil det være vanskelig å garantere at norske soldater og befal ikke vil kunne komme i situasjoner som kan hevdes å innebære en grad av medvirkning til andres bruk, lagring, osv. av klaseammunisjon. Denne situasjonen er på mange måter parallell med den som ble drøftet i forbindelse med forbudet mot antipersonellminer. I Ot.prp. nr. 72 (1997-98) s. 2 ble det påpekt at:

«Et forbud mot bruk nedfelt i norsk strafferett vil etter forslaget gjelde også norske soldater i utlandet. Definisjonen av bruk er begrenset til å omfatte fysisk utplassering, bl a fordi soldater ofte deltar i felles militære aktiviteter i forbindelse med f eks FN- eller NATO-operasjoner hvor enkelte allierte ikke er bundet av forbudet i konvensjonen. Spørsmålet om det å la seg beskytte av et minefelt (utlagt av andre) kan innebære bruk i strid med konvensjonen, har vært reist. Departementet legger til grunn at dette ikke kan klassifiseres som bruk i konvensjonens forstand. Det legges videre til grunn at definisjonen av bruk heller ikke vil omfatte ren deltakelse i militære felles operasjoner hvor bruk av konvensjonsstridige miner kan være aktuelt for ikke-konvensjonsparter. Reelle hensyn tilsier en definisjon av bruk som sikrer at norske soldater ikke risikerer tiltale utelukkende gjennom deltakelse i felles operasjoner.»

Selv om klaseammunisjon har en annen militær funksjon enn antipersonellminer, kan det ikke utelukkes situasjoner hvor det i en flernasjonal styrke kan forekomme bruk av klaseammunisjon, for eksempel i forbindelse med luft- eller artilleristøtte som gis av en ikke-konvensjonspart, som dermed ikke er forpliktet av konvensjonens forbud mot kla-

seammunisjon. Av denne grunn var det under forhandlingene om Konvensjonen om klaseammunisjon bred oppslutning om at den forståelse av forbudet mot antipersonellminer som er lagt til grunn av Norge og en rekke allierte stater, også skulle gjelde som grunnlag for forhandlingene om et forbud mot klaseammunisjon. I motsetning til konvensjonen om antipersonellminer, hvor ansvarsbegrensningen for militært samvirke ligger implisitt og styrkes av statspartenes etterfølgende opptreden, gir Konvensjonen om klaseammunisjon eksplisitt uttrykk for en slik begrensning i artikkel 21 om forholdet til ikke-statsparter. Etter denne bestemmelsen er det klart at statspartenes deltakelse i internasjonalt militært samarbeid eller internasjonale operasjoner ikke i seg selv skal medføre ansvar, selv om det i slike operasjoner skulle forekomme handlinger eller aktiviteter som er forbudt etter konvensjonen, men som er utført av en ikke-statspart. Dette innebærer at handlinger som gjennomføres under felles øvelser og operasjoner og som kun har en fjern og indirekte sammenheng med en ikke-konvensjonsparts bruk av klaseammunisjon, ikke vil være forbudt.

Ansvarsbegrensningen gir ikke adgang for norske styrker til selv å foreta handlinger som er i strid med konvensjonen. Presiseringer er derimot ment å legge til rette for en ensartet tolkning og anvendelse av konvensjonen i slike situasjoner, og dermed beskytte mot muligheten for et for vidtgående medvirkningsansvar i nasjonal straffelovgivning. Det foreslås derfor å gi en lovbestemmelse om straffansvar for medvirkning som lojalt følger opp konvensjonens forpliktelser i situasjoner der det foreligger internasjonalt militært samvirke eller internasjonale militære operasjoner med deltakelse av norske styrker sammen med ikke-statsparters militære styrker. Medvirkningsansvaret i gjennomføringsloven skal forstås på samme måte som konvensjonen, slik at deltakelse i internasjonalt militært samarbeid og internasjonale operasjoner i seg selv ikke omfattes, med mindre norske styrker eller tjenestepersoner opptrer på en måte som samtidig kan utløse et folkerettslig ansvar for Norge som troppebidragsytende stat. Denne vurderingen gjelder imidlertid ikke for mulig medvirkningsansvar for enhver annen handling enn de som her er beskrevet, for eksempel en handling som må anses foretatt utenom de situasjoner artikkel 21 omtaler, eller i strid med gjeldende mandat og etablerte kommandoforhold i en internasjonal operasjon.

I henhold til militær straffelov § 24 er medvirkning for personer underlagt militær straffejurisdiksjon ikke straffbart dersom de er blitt beordret til å utføre handlingen og de ikke «har indseet eller

klarlig maate have indseet» at handlingen var rettsstridig. Dette er et unntak fra regelen om at rettsvillfarelse ikke fritar for ansvar. I forarbeidene til ovennevnte bestemmelse i Inst. O. IX, 1901-1902 s. 13, heter det blant annet:

«Komiteen antager, at det i militære forhold vil være naturligt, at den underordnede i ethvert tilfælde, hvor han ikke har indseet eller klarlig burde have indseet befalingens retstridige karakter, bør blive straffri, og at saaledes i tilfælde, hvor disse betingelser ikke foreligger, retsvildfarelse bør befri ham for straf. Afvigelse fra den borgerlige straffelovs almindelige regler vil saaledes væsentlig kun bestaa i, at retsvildfarelse bliver undergivet en væsentlig mildere bedømmelse, hvilket antages anvist ved det militære subordinasjonsforholds særlige karakter.»

Å nekte å adlyde ordre er imidlertid i utgangspunktet straffbart, jf. militær straffelov § 46. At medvirkning ville være straffbart slik at ordrenekt er det riktige, må derfor fremstå som rimelig opplagt for den soldaten som skal treffe dette valget. En ordre om å medvirke til å drepe sivile i en krigssituasjon er et eksempel på en situasjon hvor ordrenekt er påkrevd for å unngå ansvar for krigsforbrytelser. I en situasjon hvor man for eksempel blir beordret til å transportere en kasse som inneholder klaseammunisjon, er det ikke like opplagt at handlingen bør føre til strafforfølgning av vedkommende soldat.

Å gå til et så drastisk skritt som ordrenekt vil ikke bare kreve inngående kjennskap til lovverket når det gjelder klaseammunisjon, men også grundig teknisk kunnskap om ammunisjon, ettersom for eksempel ordinære granater, raketter og flybomber ikke er forbudt i henhold til internasjonale avtaler. Terskelen for å bli rammet av medvirkningsansvar er altså høy for militært personell som utfører ordre.

I forbindelse med transport vises til det som er sagt ovenfor under punkt 4.2.5 om «overføring». Konvensjonen inneholder i utgangspunktet ikke noe forbud mot transport, men det kan hevdes at man gjennom transport av klaseammunisjon til det sted de skal anvendes, medvirker til overføring eller bruk. Når en handling går over fra å være transport til å bli medvirkning til overføring eller bruk er noe som må vurderes konkret. Det synes lite hensiktsmessig å trekke opp generelle retningslinjer for et slikt vurderingstema. Særsilt lovmessig regulering av transport og andre tjenester ved overføring av våpen og militært utstyr, bør foretas i regelverket om eksportkontroll, se nedenfor punkt 4.2.7.

I høringen uttrykker *Norsk Folkehjelp* støtte til den implementeringen av konvensjonens artikkel 21 om forholdet til ikke-statsparter som departe-

mentet gjør rede for og peker videre på at artikkel 21 ikke på noen måte må kunne tolkes slik at den tillater en statspart å med hensikt direkte bistå, oppmuntre eller påvirke noen til å foreta handlinger som er forbudt etter konvensjonen. *Advokatforeningen* og *Norges Røde Kors* savner en omtale av de handlinger som er nevnt i konvensjonens artikkel 21 nr. 4 bokstav d i gjerningsbeskrivelsen i lovens § 1 og *Norges Røde Kors* etterlyser generelt en bredere omtale av kontrollbegrepet i relasjon til konvensjonens vilkår om jurisdiksjon eller kontroll.

Advokatforeningen er videre kritisk til at statene ikke skal kunne pådra seg et medvirkningsansvar der de medvirker i operasjoner sammen med andre stater som ikke er part til konvensjonen, en situasjon som antas å kunne ha praktisk betydning. *Advokatforeningen* viser til at ISAF-styrkene i Afghanistan ikke anvender klaseammunisjon selv om flere av deltakerstatene ikke har deltatt i forhandlingene om et internasjonalt forbud, men at slike vedtak ikke skaper ny rett og dermed senere kan endres. *Advokatforeningen* tar til orde for at medvirkningsansvaret blir klart angitt i gjennomføringsloven.

Departementet viser i denne forbindelse til punkt 4.5 nedenfor og den nærmere vurderingen av artikkel 21 om interoperabilitet i St.prp. nr. 4 (2008-2009) punkt 3.5 på s. 11–13. Konvensjonen forbyr medvirkning til de handlinger som er oppregnet i artikkel 1, også i de tilfeller slike handlinger begås av en ikke-statspart. I den utstrekning norsk personell deltar i militært samarbeid med ikke-statsparters personell, vil grensen for det straffbare måtte vurderes i lys av konvensjonens artikkel 21 sammenholdt med artikkel 1. Departementet viser til at grensene for konvensjonsstridige handlinger i slike situasjoner må trekkes på samme måte som folkerettslige ansvarsnormer for øvrig, inkludert i forhold til vilkår om effektiv kontroll over den aktuelle situasjonen eller de aktuelle handlinger. Artikkel 21 kan altså ikke tolkes dit hen at medvirkningsansvar er generelt avskåret i internasjonale operasjoner. Konvensjonen gir ikke statspartene rett til selv å utføre de handlinger konvensjonen forbyr. Norske styrker kan eksempelvis ikke be andre deltakende parter i en internasjonal operasjon om at klaseammunisjon blir brukt. I tilfelle det etter å ha vært foretatt en slik vurdering kan konstateres at Norge er ansvarlig for en konvensjonsstridig handling, må det i tillegg konstateres at vilkårene for individuell strafforfølgning i norsk strafferett er oppfylt før tiltale kan reises mot noen enkeltperson.

Når det gjelder de nærmere operative forutsetninger for ivaretagelse av konvensjonsforpliktelser i forbindelse med internasjonale operasjoner,

legges til grunn at planlegging og gjennomføring av norsk deltakelse i internasjonalt militært samarbeid skjer på en slik måte at Norges folkerettslige forpliktelser blir betryggende ivaretatt.

I andre tilfeller av mulig medvirkning til konvensjonsstridige handlinger, må grensen trekkes i samsvar med det allmenne strafferettslige medvirkningsansvaret i norsk rett, inkludert kravet til subjektiv skyld.

For øvrig kommenterer høringsinstansene spørsmålet om medvirkning i form av investering. *Advokatforeningen* savner en omtale av om investeringer anses å være forbudt etter konvensjonen.

Landsorganisasjonen i Norge mener at forbudet mot bistand i Konvensjonens artikkel 1 må leses slik at det omfatter forbud mot investeringer i klaseammunisjonsprodusenter og peker på at flere land allerede har gitt eksplisitt uttrykk for dette i nasjonal lovgivning.

Norges Røde Kors fremholder at mens investering ikke er særskilt nevnt i konvensjonens artikkel 1, må disse handlingene være forbudt i henhold til medvirkningsbestemmelsen i artikkel 1 nr. 1 bokstav c. *Norges Røde Kors* mener at dette ikke er tilstrekkelig inkorporert i forslaget til gjennomføringslov. Hvis finansiering av eller investering i klaseammunisjon nevnes eksplisitt i lovens § 1, vil det således ikke være tvil om at dette vil være straffbart i henhold til loven. Eventuelt kan man presisere i forarbeidene til loven at også finansiering eller investering i for eksempel firmaer som produserer klaseammunisjon rammes av loven.

Norsk Folkehjelp mener at forbudet mot bistand i konvensjonens artikkel 1 nr. 1 bokstav c må leses slik at det omfatter forbud mot investering i klaseammunisjonsprodusenter. Østerrike, Belgia og Luxembourg har allerede eksplisitt gitt uttrykk for dette i nasjonal lovgivning. I forarbeidene bør det i det minste derfor gjøres klart at medvirkningstillegget i den norske gjennomføringslovens § 3 omfatter forbud mot investering i klaseammunisjonsprodusenter.

Departementet viser til at finansiering eller investering ikke er eksplisitt nevnt i konvensjonens artikkel 1 og at det beror på en tolkning av medvirkningsbestemmelsen i artikkel 1 nr. 1 bokstav c hvor langt forbudet mot medvirkning til andres produksjon, utvikling eller erverv av klaseammunisjon strekker seg. Departementet er enig i at investering bl.a. i foretak som utvikler eller produserer klaseammunisjon kan rammes av konvensjonens medvirkningsforbud. I den forbindelse vises til tidligere vurdering av spørsmålet som det daværende Petroleumsfondets Folkerettsråd (forløperen til Etikkrådet – Statens Pensjonsfond Utland) gjorde i tilknyt-

ning til det likelydende medvirkningsforbudet i artikkel 1 i konvensjonen om forbud mot antipersonellminer, 22. mars 2002:

«Spørsmålet er om investeringer fra Petroleumsfondets side kan betraktes som å «assist, encourage or induce in any way» til produksjon. Eierandelene Petroleumsfondet erverver i et enkelt selskap kan i henhold til regelverket fondet er underlagt ikke overskride 3%. Det betyr at Petroleumsfondet normalt ikke vil oppnå verken formell eller reell innflytelse over selskaper fondet investerer i. (...) Det kan imidlertid vanskelig stilles noe krav om at investeringen skal være av en viss størrelsesorden for å kunne rammes av konvensjonen. I henhold til Wienkonvensjonen om traktatrett, artikkel 31, skal en konvensjon tolkes etter sin ordlyd og i samsvar med konvensjonens gjenstand og formål. Verken konvensjonens ordlyd eller formål støtter en slik innskrenkende fortolkning.

Medvirkningsforbudet er heller ikke begrenset til bare å ramme nytegnning av aksjer slik at selskapet tilføres «ny» kapital. Poenget er, etter Folkerettsrådets oppfatning, at enhver pengeplassering i et selskap kan oppfattes som en form for støtte til selskapet, selv om beløpene relativt sett er lave. Bare det faktum at Petroleumsfondet overhodet investerer i et selskap vil for eksempel kunne bidra til at andre stater eller investorer følger etter. Og selv om en pengeplassering i et selskap er så beskjeden at den muligens ikke når terskelen for å rammes av forbudet mot at stater «assist» i landmineproduksjon, vil den trolig uansett rammes av alternativene «encourage or induce in any way». Det å sitte med aksjer (...) så lenge selskapet (eller dets datterselskap) fortsetter å produsere antipersonellminer kan etter Folkerettsrådets oppfatning derfor rammes av medvirkningsbestemmelsen i artikkel 1 (1) c).»

Departementet slutter seg til denne vurdering også i forhold til det folkerettslige medvirkningsforbudet i Konvensjonen om klaseammunisjon. Det kan derfor heller ikke utelukkes at privat investering bl.a. i foretak som utvikler eller produserer klaseammunisjon kan være i strid med konvensjonen. Hvorvidt også privates handlinger i form av finansiering eller investering overskrider terskelen for strafferettslig medvirkning i norsk rett, må likevel vurderes konkret også i lys av det generelle kravet til subjektiv skyld.

4.2.7 Konvensjonens forbud og kriminaliseringsforpliktelser i forhold til gjeldende rett

Konvensjonen pålegger en plikt til å kriminalisere

både fullbyrdede skadevoldende handlinger (bruk), forberedelseshandlinger (utvikling og produksjon, erverv, lagring og overføring), og medvirkningshandlinger (bistand, oppmuntring og påvirkning).

Allerede i dag vil bruk av klaseammunisjon i seg selv kunne anses å være en krigsforbrytelse, dersom bruken er i strid med distinksjonsprinsippet i humanitærretten eller forårsaker unødvendig lidelse. Straffedomstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) har i dom 12. juni 2007 i *Martić-saken* fastslått at et tilfelle av bruk av klaseammunisjon måtte anses å utgjøre en krigsforbrytelse siden det aktuelle våpenet, rakettsystemet «M87-Orkan», manglet målstyring og hadde et vidt nedslagsfelt i et område ansett som overveiende sivilt. Straffeloven 2005 kapittel 16 inneholder strafferegler om folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Forslaget til gjennomføringslov til Konvensjonen om klaseammunisjon innebærer ingen begrensninger i reglene i norsk rett om hva som skal anses som krigsforbrytelse.

Plikten til å kriminalisere bruk av klaseammunisjon oppfylles således delvis av straffeloven 2005 § 107 om krigsforbrytelse gjennom anvendelse av forbudte stridsmidler, som trådte i kraft 7. mars 2008. Paragrafens første ledd bokstav d setter straff for den som «bruker et annet stridsmiddel som er i strid med folkeretten». Bestemmelsen avløser den tidligere bestemmelse i militær straffelov § 107 og gjelder i forbindelse med en væpnet konflikt. Dette vil si at både norske borgere og utlendinger, så vel som militære og sivile, vil rammes av forbudet mot å bruke klaseammunisjon, forutsatt at man opererer i en situasjon av væpnet konflikt. Forbudet vil kun ramme utlendinger i utlandet i den grad det foreligger et særskilt folkerettslig grunnlag til å straffefølge, jf. straffeloven 2005 § 6, se nærmere nedenfor punkt 4.5.

Lov av 9. juli 1961 nr. 1 om skytevåpen og ammunisjon m.v. (våpenloven) og lov av 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi (eksportkontrollloven), oppstiller krav om tillatelse til bl.a. handel med, innførsel og utførsel av klaseammunisjon. Overtredelse av lovene er straffbart. Konsekvent nekting av eventuelle søknader om tillatelse vil kunne sies å fungere som et forbud mot overføring.

I lov om brann og eksplosjonsvern 4. juni 2002 nr. 20, jf tidligere lov av 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer som fortsatt gjelder på Svalbard, forutsettes også tilvirkingstillatelse som betingelse for å kunne tilvirke eksplosive varer. Et forbud i praksis mot produksjon vil kunne gjennomføres ved konsekvent å avslå søknader som gjelder tilvirking av kla-

seammunisjon. Det er likevel tvilsomt om et totalforbud mot klaseammunisjon vil være forenlig med formålet for disse lovene, som ikke er å forby våpen eller sprengstoff, men heller legge opp til en forvaltningsmessig kontroll for å sikre betryggende forvaltning av slike varer.

Etter straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 §§ 148 og 352 vil det bl.a. være straffbart å bruke og oppbevare (lagre) klaseammunisjon på en slik måte at det volder fare for legemskrenkelse, tap av liv eller ødeleggelse av fremmed eiendom. Disse bestemmelsene gir imidlertid ikke et totalforbud mot lagring og bruk av klaseammunisjon som konvensjonen påbyr. Heller ikke de generelle straffebudene mot drap og legemskrenkelser, og forsøk på og medvirkning til disse forbrytelsene, innebærer noe totalforbud mot bruk av klaseammunisjon. Fraværet i norsk rett av generelle regler om straff for forberedelses- og medvirkningshandlinger medfører også et behov for en egen forbuds- og straffebestemmelse for handlinger som omfattes av konvensjonen.

Den rettslige situasjonen er per i dag altså ikke slik at den fullt ut tilfredsstiller de krav som konvensjonen stiller til forbud mot og strafflegging av bruk, utvikling, produksjon, erverv, lagring og overføring av klaseammunisjon.

Det foreslås på denne bakgrunn at det i lovens § 1 gis et generelt forbud mot de handlinger som konvensjonen forbyr. En slik formulering innebærer bl.a. at innførsel og bruk av klaseammunisjon til opplæring og trening i rydding og destruksjon i henhold til konvensjonens artikkel 3 nr. 6, ikke er straffbart. Straffen for overtredelse av loven eller forskrifter med hjemmel i loven foreslås satt til bøter eller fengsel inntil to år for forsettlig handlinger, og bøter eller fengsel inntil seks måneder for uaktsomme overtredelser, jf. forslaget til § 3. De foreslåtte strafferammene er lavere enn strafferammene for overtredelse av kjemivåpenkonvensjonen, men er på linje med straffen for overtredelse av konvensjonen om forbud mot antipersonellminer. På denne måten opprettholdes forskjellen i straffereaksjoner ved overtredelse av forbud mot masseødelegelsesvåpen og forbud mot andre våpentyper som har mer begrenset ødeleggespotensiale.

Det foreslås videre at lovens § 3, som fastsetter strafferammene, også gjør medvirkning straffbart. Et alminnelig medvirkningstillegg i bestemmelsen om straff for overtredelse av konvensjonen antas å ville oppfylle kriminaliseringsforpliktelsen inntil straffeloven 2005 § 15 trer i kraft. Etter at straffeloven 2005, som i § 15 inneholder en generell regel om straff for medvirkning, er trådt i kraft, vil medvirkningstillegget dermed være overflødig. Med-

virkningstillegget i gjennomføringsloven vil derfor på dette tidspunkt bli sløyfet som ledd i arbeidet med å tilpasse spesiallovgivningen til straffeloven 2005.

Ovennevnte fremgangsmåte er i samsvar med den som ble valgt ved gjennomføring av Kjemivåpenkonvensjonen og Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer.

Norsk senter for menneskerettigheter kommenterer i høringen generelt forholdet til artikkel 9 og peker på at et generelt forbud mot de handlinger konvensjonen forbyr i lovforslagets § 1 samt medvirkningsansvar som dekkes av § 3 tilsvarer tidligere fremgangsmåte ved gjennomføring av Kjemivåpenkonvensjonen og Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer, og må ansees å dekke kravene til gjennomføring i nasjonal lovgivning.

Advokatforeningen er enig i utgangspunktet som er lagt til grunn om at enkelte deler av konvensjonen gjør det nødvendig å endre norsk rett for å kunne straffeforfølge personer som bryter konvensjonens bestemmelser. Advokatforeningen er videre enig i at en straffetrussel med henvisning til konvensjonen i lovforslagets § 1 i utgangspunktet vil være en hensiktsmessig måte å gjennomføre konvensjonsforpliktelsene på. Spørsmålet er imidlertid hvorvidt straffetrusselen i gjennomføringsloven med tilstrekkelig klarhet angir hvilke situasjoner som konvensjonen er ment å forby.

Departementet ser at det til lovforslaget § 1 i og for seg kan innvendes at bestemmelsen ikke i tilstrekkelig grad klargjør området for det straffbare. Det er imidlertid ikke uvanlig at området for det straffbare/forbudte er avgrenset med en henvisning til folkerettslige forpliktelser, se for eksempel straffeloven 2005 § 107 første ledd bokstav d som det er redegjort for ovenfor. En slik lovteknikk er i enkelte tilfeller både hensiktsmessig og uunngåelig og trenger ikke stride mot legalitetsprinsippet. I dette tilfellet mener departementet at forbudsbestemmelsen i lovforslaget § 1 er tilstrekkelig klar. Det kan ikke ses at det er betenkelig å kreve at de relativt få juridiske og fysiske personer som skal ha befatning med denne typen ammunisjon, foretar en grundig vurdering av både norsk lov og folkeretten. Befatning med klaseammunisjon er for øvrig allerede regulert i blant annet våpenloven og kan også straffes etter en rekke mer generelle bestemmelser i straffeloven og i lovverket for øvrig. De fleste privatpersoners befatning med denne typen ammunisjon er allerede straffbart etter gjeldende bestemmelser.

Departementet viser for øvrig til vurderin-

gene ovenfor og fremmer forslag til de nødvendige lovbestemmelser til gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon.

4.3 Kontrollordninger

Konvensjonens artikler 3 nr. 8, 7 og 8 handler om tiltak som skal sikre oppfølging av konvensjonens bestemmelser.

Artikkel 3 nr. 8 og artikkel 7 forplikter partene til å rapportere til FNs Generalsekretær om konvensjonens etterlevelse generelt, om antall og typebeskrivelse av produsert og lagret klaseammunisjon, herunder om ammunisjon som beholdes for trenings- og opplæringsformål, om fremdriften i arbeidet med lagerdestruksjon, om arbeidet med rydding og sikring av områder med brukt, ueksplodert klaseammunisjon og om assistanse til andre, berørte statsparter, med sikte på å gjennomføre konvensjonens bestemmelser om internasjonalt samarbeid. Av særlig viktighet er forpliktelsene til å rapportere om ivaretagelsen av sikkerhets- og miljøstandarder i forbindelse med lagerdestruksjon, slik at hensynet til helse og miljø sikres, og slik at nye og forbedrede metoder for destruksjon av klaseammunisjon kan utvikles og tas i bruk av andre statsparter.

Alle aspekter av rapporteringsplikten relaterer seg til opplysninger som staten selv, fortrinnsvis de militære myndigheter, sitter inne med. Det anses derfor ikke nødvendig å lovfeste noen plikt for private til å gi ut opplysninger i forbindelse med rapporteringsplikten.

Artikkel 8 gir partene mulighet til å søke klargjøring av en stats etterlevelse av konvensjonen gjennom FNs Generalsekretær. Slike henvendelser skal være ledsaget av informasjon som viser hvorfor slik klargjøring søkes, og det presiseres at grunnløse henvendelser om dette skal unngås. Hvis en begrunnet henvendelse om klargjøring til en part fra en eller flere andre parter ikke besvares, vil det kunne utløse «sanksjoner» i form av at statspartsmøtet med alminnelig flertall kan beslutte å iverksette mekanismer for videre klargjøring eller bestemme at konvensjonen ikke er tilfredsstillende etterlevd.

I motsetning til Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer, fastsetter ikke Konvensjonen om klaseammunisjon regler om undersøkelseslag (engelsk «*fact finding mission*»). Det betyr at det er unødvendig å fastsette nasjonale gjennomføringsregler om slike undersøkelser eller om privilegier

og immunitet for medlemmene av slike undersøkelseslag.

4.4 Påbud om rydding og destruksjon av klaseammunisjon

Konvensjonens artikkel 3 pålegger statspartene plikt til å destruere eksisterende lagerbeholdninger av klaseammunisjon snarest mulig og senest innen åtte år etter at konvensjonen har trådt i kraft for vedkommende stat. Påbudet gjelder all lagret klaseammunisjon på territorium som er under statspartens jurisdiksjon og kontroll.

Artikkel 4 pålegger statspartene å rydde områder under deres jurisdiksjon eller kontroll som inneholder eksplosive etterlatenskaper av klaseammunisjon, og sørge for ødeleggelse av disse.

Når det gjelder eksisterende lagerbeholdning under norsk jurisdiksjon og kontroll, vil Forsvaret foreta de nødvendige tiltak for å etterleve konvensjonens bestemmelser om destruksjon. Norsk deltakelse i internasjonale operasjoner vil heller ikke gi Norge jurisdiksjon eller kontroll over fremmed territorium, og slik deltakelse utløser dermed ikke konvensjonens forpliktelser om rydding m.v. Det legges imidlertid opp til å yte bistand til berørte stater og områder og til ofre for klaseammunisjon gjennom internasjonalt samarbeid slik konvensjonen anviser. Det foreslås på denne bakgrunn ikke lovbestemmelser om plikt til rydding eller destruksjon av klaseammunisjon for private.

4.5 Lovens virkeområde og begrensninger i adgangen til strafforfølgning

Straff som nevnt ovenfor skal i henhold til konvensjonens artikkel 9 kunne ilegges personer som befinner seg på territorium som er under vedkommende parts jurisdiksjon eller kontroll, og for personer som ellers er under vedkommende parts jurisdiksjon eller kontroll. Regler om hvilke handlinger som vil være straffbare for nordmenn og i Norge hjemmehørende personer foretatt i utlandet, finnes i straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 § 12, jf straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 §§ 5 og 6, som gir uttrykk for hovedregelen om norsk straffelovgivnings virkeområde.

Paragraf 12 første ledd nr. 1 gir norsk straffelovgivning anvendelse på handlinger som er foretatt på norsk territorium. Paragraf 12 første ledd nr. 3 gir regler om hvilke handlinger foretatt i utlandet av «norsk statsborger eller noen i Norge hjemme-

hørende person», som kan straffes i Norge. Straffeloven 2005 § 5 første ledd bokstav c, annet og tredje ledd utvider denne kretsen noe i forhold til foretak registrert i Norge, personer som etter handlings-tidspunktet er blitt norske borgere, personer bosatt i Norden som oppholder seg i Norge, og andre personer som oppholder seg i Norge når handlingen har en lengstestraff som overstiger ett år. Hovedregelen i straffeloven 1902 fremgår av § 12 nr. 3 bokstav c, og i straffeloven 2005 av § 5 første ledd nr. 1. Ifølge denne bestemmelsen er handlinger foretatt av nordmenn i utlandet straffbare i Norge når handlingen også er straffbar i det landet der den er foretatt. Dette er et krav om dobbel straffbarhet. For å kunne straffe de handlinger som er foretatt av nordmenn i land som ikke har straff for slike handlinger som er straffbare i Norge, kreves særlig hjemmel.

Slik særlig hjemmel er gitt i en rekke tilfeller, bl.a. når det gjelder forbrytelser mot staten og offentlige myndigheter, forbrytelser foretatt i offentlig tjeneste, en rekke volds- og sedelighetsforbrytelser samt brudd på straffebestemmelser som gjennomfører enkelte internasjonale avtaler som Norge har sluttet seg til.

Dersom det i henhold til straffeloven 1902 skal være mulig å straffe norske borgere eller personer hjemmehørende i Norge for brudd på straffebestemmelsene som foreslås i gjennomføringsloven til Konvensjonen om klaseammunisjon, i de tilfeller handlingen er foretatt i land som ikke har gjennomført straffesanksjoner mot slike aktiviteter, må det derfor gis en særskilt hjemmel.

Det foreslås derfor at det tas inn en ny bokstav (i) i straffeloven 1902 § 12 første ledd nr. 3, hvor det henvises til § 3 i den foreslåtte gjennomføringsloven.

Når den nye straffeloven trer i kraft, vil de straffbare handlinger som er angitt i forslaget til gjennomføringslov, og som er begått i utlandet, kunne straffes i Norge når gjerningspersonen oppholder seg her, så lenge handlingen er straffbar i det landet der den er foretatt, det vil si når vilkåret om dobbel straffbarhet er oppfylt. Ut over disse tilfellene vil det bero på en tolkning av straffeloven 2005 § 6, jf. § 2 hvor langt Norges strafferettslige jurisdiksjon strekker seg. I følge § 6 gjelder norsk straffelovgivning også for handlinger som Norge «etter overenskomster med fremmede stater eller etter folkeretten for øvrig har rett eller plikt til å strafforfølge», mens § 2 fastsetter at «straffelovgivningen gjelder med de begrensninger som følger av overenskomster med fremmede stater eller av folkeretten for øvrig».

Artikkel 9 i Konvensjonen om klaseammunisjon pålegger statspartene plikt til å fastsette strafferett-

slige sanksjoner mot brudd på konvensjonen utført av personer under statens jurisdiksjon eller kontroll. I relasjon til forbudene i konvensjonen er personer under norsk strafferettslig jurisdiksjon i utlandet først og fremst de personer som opptrer på vegne av Norge som stat og norske styrker avgitt til internasjonale operasjoner. Norge beholder strafferettslig jurisdiksjon over norske styrkebidrag til internasjonale operasjoner med mindre annet er uttrykkelig fastsatt. Forslaget til gjennomføringslov-givning vil derfor gjelde for norske styrker i utlandet, men med de klare presiseringene av ansvarsnormene som er drøftet ovenfor i forhold til situasjoner med militært samvirke. I tilfeller hvor norske tjenestemenn er avgitt til en mellomstatlig organisasjon eller annen selvstendig internasjonal struktur, vil Norge ikke ha jurisdiksjon eller kontroll over organisasjonen eller operasjonen som sådan, og så vidt angår deres offisielle tjenestehandlinger, vil muligheten til å etterprøve slike handlinger for norske domstoler kunne avgrenses i henhold til folkerettslige regler om funksjonell immunitet (immunitet *ratione materiae*).

Konvensjonen gir heller ikke i seg selv grunnlag for videre nasjonal strafforfølgning av handlinger foretatt i utlandet. Overtredelse av konvensjonen medfører ikke at slike handlinger kan forfølges som internasjonale forbrytelser. Konvensjonen gir heller ikke selvstendig grunnlag for å etablere universell jurisdiksjon. Dette kan likevel endres over tid dersom forbudet mot klaseammunisjon senere utvikler seg til en universell norm med status som folkerettslig sedvanerett. Hvor langt Norge i mellomtiden anses å ha rett til å strafforfølge konvensjonsstridige handlinger begått i utlandet, jf. straffeloven § 6, beror på de begrensninger i jurisdiksjonsadgangen som følger av folkeretten for øvrig.

I følge forarbeidene til den nye straffeloven 2005 må det utenom tilfeller av dobbel straffbarhet utvises varsomhet med å strafforfølge handlinger begått i utlandet, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 192, punkt 13.5.6.4. I tvilstilfeller vil det kunne tas stilling til om allmenne hensyn krever påtale. I vurderingen av om allmenne hensyn foreligger, kan det bl.a. legges vekt på om gjerningspersonen eller handlingen har noen slik særlig tilknytning til Norge som gjør strafforfølgning her naturlig og hensiktsmessig. Dersom gjerningspersonen er utlending, kan det også tas hensyn til om vedkommenes hjemstat er bundet av Konvensjonen om klaseammunisjon.

Straffeloven 2005 § 2, som viderefører straffeloven 1902 § 1 annet ledd, har også selvstendig betydning ved vurdering av strafferettslig jurisdiksjon over handlinger foretatt av utlendinger i Norge. I

forbindelse med gjennomføring av Konvensjonen om antipersonellminer i norsk rett ble det vist til situasjoner hvor allierte styrker deltar i militære operasjoner i Norge i en forsterkningssituasjon eller i forbindelse med forberedelser (i form av øvelser) til en slik situasjon, jf. Ot.prp. nr. 72 (1997-98) s. 7-8. Dersom allierte ikke-konvensjonsparter deltar i slike aktiviteter i Norge, vil deres militære styrker ikke være bundet av forbudet mot klaseammunisjon. Det er likevel usannsynlig at militært samarbeid i Norge skulle medføre handlinger i strid med konvensjonen. Norge vil etter konvensjonens artikkel 21 være forpliktet til å motvirke at ikke-konvensjonsstater bruker klaseammunisjon, og vil også være avskåret fra å anmode om at klaseammunisjon blir brukt. Allierte styrker vil være omfattet av statusavtaler som sikrer immunitet mot strafforfølgning i Norge uten etter samtykke fra vedkommende senderstat. Det anses ikke nødvendig her å gå nærmere inn på øvrige folkerettslige begrensninger i adgangen til å strafforfølge lovovertrедelser for norske domstoler. Men det kan kort pekes på at fremmede stater og mellomstatlige organisasjoner kan påberope immunitet i visse situasjoner, og at gjeldende folkerettslige regler om immunitet vil få anvendelse også ved tolkningen av hvor langt norsk jurisdiksjon strekker seg ved påstand om overtrедelse av gjennomføringsloven. Til illustrasjon kan nevnes at norske myndigheter i samsvar med folkeretten prinsipielt vil være avskåret fra strafferettslig å forfølge visse handlinger som antas begått om bord på fremmede statsskip, for eksempel marinefartøyer, eller fremmede statsfly, herunder militære fly. Offisielle tjenestehandlinger utført av fremmede staters tjenestemenn, vil også kunne være unndratt prøving for norske domstoler. Det foreslås derfor ikke særskilte unntak fra loven for å fastlegge grensene for straffbarhet for allierte styrker i Norge, ut over straffelovens henvisning til det som følger av overenskomster med fremmede stater og folkeretten for øvrig.

I høringen ble det avgitt uttalelser om konvensjonens rekkevidde, forholdet mellom private handlinger og tjenestehandlinger og om forholdet til krav om dobbel straffbarhet for handlinger foretatt i utlandet.

Konvensjonens rekkevidde

Advokatforeningen antar at konvensjonen gjelder både i krig og fred under henvisning til artikkel 1 om «aldri under noen omstendighet» å fravike forbudet som er en likelydende formulering som konvensjonen om forbud mot antipersonellminer, men savner en klargjørende drøftelse. *Advokatforenin-*

gen er bekymret for at det for en norsk domstol ikke vil være tilstrekkelig at konvensjonen i sin fortale viser til at den bygger på de prinsipper og regler som er nedfelt i internasjonal humanitærrett, eller at dens anvendelsesområde i både krig og fred ellers følger av folkerettslige tolkningsprinsipper. Advokatforeningen foreslår en henvisning i lovfor-slaget § 1 til definisjonen av internasjonale fredsoperasjoner i lov om tjenestegjøring i internasjonale fredsoperasjoner 15. desember 2006 nr. 17 § 3 og eventuelt også lov om verneplikt 17. juli 1953 nr. 29 § 2. Selv om det er klart at disse lovdefinisjonene ikke regulerer hvilken forståelse av konvensjonens anvendelsesområde som norske styrker skal legge til grunn, antas det at en slik henvisning kan ha betydning for tolkningen av straffebudet for norske domstoler.

Departementet er enig i behovet for en presisering av konvensjonens og gjennomføringslovens saklige anvendelsesområde. Mens den internasjonale humanitærretten i utgangspunktet er begrenset til å gjelde i situasjoner av væpnet konflikt, gjelder Konvensjonen om klaseammunisjon i likhet med enkelte andre konvensjoner om forbudte stridsmidler i alle situasjoner. Dette har særlig relevans for bestemmelsene om forbudene mot produksjon, utvikling, erverv og lagring av klaseammunisjon og for plikten til rydding og assistanse til ofre for klaseammunisjon. Selv om konvensjonens artikkel 21 viser til «militært samarbeid» og «militære operasjoner», ligger det ingen begrensning i dette, verken for konvensjonens anvendelsesområde eller for rekkevidden av artikkel 21 i tilknytning til ulike internasjonale operasjoner, basert på deltakelse, mandatgrunnlag eller folkerettslig karakter. En henvisning til annen lovgivning som gjelder for bestemte situasjoner eller bestemte typer internasjonale oppdrag, vil etter departementets mening ikke bidra til større klarhet all den tid loven gjelder generelt, uavhengig av om det eksisterer en konfliktsituasjon eller en internasjonal fredsoperasjon.

Forholdet mellom private handlinger og tjenestehandlinger

Generaladvokaten uttaler bl.a. at bruk og annen konvensjonsstridig omgang med klaseammunisjon kan ha karakter av enten privat handling eller tjenestehandling. Når en soldat bruker våpen i strid, vil handlingen vanligvis ha karakter av en tjenestehandling, normalt på vegne av en stat. For en nordmann som for eksempel har tatt tjeneste i den franske Fremmedlegionen vil hans tjenestehandlinger åpenbart måtte reguleres av fransk lovgivning og franske folkerettslige forpliktelser, ikke av hvor-

vidt Norge har sluttet seg til visse våpenforbud og gitt lover i henhold til dette. Tilsvarende vil islendinger som gjør tjeneste ved norske militære avdelinger måtte rette seg etter norske bestemmelser. Tiltagende internasjonalisering på det militære området tilsier at man i andre lignende tilfeller vil kunne måtte vurdere hvem en tjenestehandling er begått på vegne av, og tolke loven innskrenkende dersom en i Norge hjemmehørende person har utført en tjenestehandling på vegne av en fremmed stat. Det vil med andre ord ikke bare være spørsmål om en påtalemessig vurdering av om allmenne hensyn foreligger, men om loven i det hele tatt skal ta sikte på slike tilfeller.

Dersom en tjenestehandling er en overtredelse av et traktatfestet forbud som vedkommende fremmede stat ikke har tiltrådt og som heller ikke er dekket av forbud etter internasjonal sedvanerett, må handlingen etter Generaladvokatens oppfatning også regnes som materielt rettmessig etter norsk rett, så lenge den ikke er rettet mot Norge. Man vil få det speilvendte problem dersom utlendinger tjenestegjør ved en norsk militær avdeling i utlandet.

Departementet har lagt til grunn for lovforslaget at straffelovgivningens øvrige bestemmelser, bl.a. om rekkevidden av norsk jurisdiksjon og om begrensninger i adgangen til å strafforfølge som følger av folkeretten, ikke berøres av gjennomføringsloven. Departementet er enig i at et sentralt spørsmål i forhold til konvensjonens forbud så vel som i de situasjoner som reguleres av konvensjonens artikkel 21, er hvem en handling er foretatt på vegne av, det vil si hvem som har kommandomyndighet og faktisk kontroll over den aktuelle situasjonen eller handlingen. Dersom norske myndigheter må ta stilling til en handling som samtidig er en offisiell tjenestehandling utført på vegne av en fremmed stat eller en mellomstatlig organisasjon, uavhengig av hvem som antas å ha begått en slik handling, må det derfor tas stilling til hvorvidt det etter folkeretten er anledning til å strafforfølge en slik handling for norske domstoler. Etter departementets syn er dette et spørsmål om rekkevidden av folkerettslig immunitet mot strafforfølging og foranlediger ikke behov for en innskrenkende tolkning av gjennomføringsloven.

Forholdet til krav om dobbel straffbarhet for handlinger foretatt i utlandet

Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet går i sin høringsuttalelse imot forslaget om å fravike kravet til dobbelt straffbarhet for overtredelser begått i utlandet. Embetet uttaler videre bl.a. at: Dette er sær-

lig begrunnet i de problemer som oppstår ved norsk personells deltakelse i felles NATO- eller FN-operasjoner hvor landet det opereres i ikke er bundet av konvensjonen. Det vil i en slik situasjon med stor sannsynlighet være koalisjonspartnere som har klaseammunisjon i hvert fall på et så tidlig stadium i forbudet som vi vil være de nærmeste år. Det vises spesielt til problematikken rundt luft og/eller artilleristøtte. Typisk scenario vil være at norsk militært personell anmoder om luft eller artilleristøtte i en trengt stridssituasjon hvor tidsmomentet er helt avgjørende. Problemene med grensedragningene vil juridisk sett alltid være der, men frafall av kravet om dobbel straffbarhet vil i sterk grad øke sannsynligheten for straffesaker med slike problemstillinger. Har en krav om dobbelt straffbarhet vil de problematiske samvirkesituasjonene være sterkt redusert. Slike saker (begått i utlandet og ikke straffbart der det skjer) vil ofte være vanskelige rent strafferettslig, de kan være omdiskuterte og det vil kunne ligge stor grad av skjønn i vurderingen av om straffesak skal reises, jf. bl.a. påtalemyndighetens opportunitetsprinsipp. Krav om dobbelt straffbarhet vil dermed skape økt forutsigbarhet for militært personell.

Departementet vurderer rekkevidden av konvensjonens kriminaliseringsforpliktelser nedfelt i artikkel 9 slik at det ikke kan utelukkes at straffansvar for handlinger begått i utlandet er påkrevet, uavhengig av hovedregelen om dobbel straffbarhet. I følge artikkel 9 skal statspartene gi strafferettslige sanksjoner for å forhindre og bekjempe enhver aktivitet som konvensjonen forbyr, og som utføres bl.a. av personer underlagt statspartens jurisdiksjon eller kontroll.

I tilknytning til de situasjoner som er beskrevet og angitt som begrunnelse for høringsuttalelsen, bemerkes at Norge beholder strafferettslig og disiplinær jurisdiksjon over personell som avgis til internasjonale operasjoner, mens personellet på samme tid tilstår immunitet mot strafforfølging basert på vertslandets lovgivning. Tilknytningen til vertslandets straffelovgivning er således svak, samtidig som det erfaringsmessig er slik at internasjonale operasjoner settes inn i områder preget av mangelfull lov og orden. Det vil således kunne være tilfeldig hvordan et absolutt krav om dobbel straffbarhet ville slå ut i forhold til pågående og fremtidige internasjonale operasjoner.

De faglige og skjønnsmessige utfordringer eventuelle straffesaker av en slik karakter utvilsomt ville innebære, blir likevel ikke mindre byrdefulle om man tenker seg at kravet til dobbel straffbarhet faktisk skulle være oppfylt i et konkret tilfelle. Utfordringene knyttet til påstander om bruk av klase-

ammunisjon eller om medvirkning avhenger ikke først og fremst av om vertsstaten for en internasjonal operasjon er part i konvensjonen, men om de øvrige deltakerne i slike operasjoner selv er bundet av forbudet. Uavhengig av dette vil enhver vurdering av mulig norsk medvirkning reise de samme problemstillinger i forhold til norsk strafferett og i lys av konvensjonens medvirkningsbestemmelser.

I straffeloven kreves i dag ikke dobbel straffbarhet for overtredelser bl.a. av straffebud som gjennomfører kjemivåpenkonvensjonen og konvensjonen om forbud mot antipersonellminer. Også mulig etterforskning av straffbart forhold i tilknytning til disse konvensjonsbaserte forbudene kan reise vanskelige avveiningsspørsmål. Departementet er ikke kjent med at disse bestemmelsene i straffeloven har ført til uforholdsmessige oppgaver for retts- håndhevende myndigheter.

Planlegging og gjennomføring av norsk deltakelse i internasjonale operasjoner og annet militært samarbeid skjer på en slik måte at det ivaretar Norges folkerettslige forpliktelser. Konvensjonen om klaseammunisjon vil inngå i slik planlegging nettopp med sikte på å unngå situasjoner som kan reise potensielle spørsmål om straffansvar.

På denne bakgrunn opprettholder departementet forslaget om å inkludere gjennomføringsloven i straffeloven 1902 § 12 nr. 3, slik at lovstridige handlinger begått i utlandet av norsk borger eller i Norge hjemmehørende person kan strafforfølges i Norge. Bestemmelsen rokker ikke ved påtalemyndighetens selvstendighet i forhold til å vurdere spørsmål om tiltale i konkrete saker.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Lovforslaget er ikke omfattende, og de mest praktiske virkningene av Konvensjonen om klaseammunisjon ligger i plikten til å destruere eksisterende lagre av klaseammunisjon og plikten til å rapportere. De nærmere økonomiske og administrative konsekvenser i tilknytning til inngåelse av konvensjonen er beskrevet i St.prp. nr. 4 (2008-2009), kapittel 7. Det forbudet som § 1 setter for den type handlinger som konvensjonen forbyr, og de påbud som Kongen med hjemmel i samme paragrafs annet ledd kan gi for å tilfredsstille konvensjonens krav, kan heller ikke antas å få nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslaget om å endre jurisdiksjonsreglene slik

at nordmenn som i utlandet overtrer loven om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon, kan straffes her i landet uavhengig av om handlingen er straffbar på handlingsstedet, vil uansett neppe ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning. Selv om etterforskning og påtale i eventuelle saker om overtredelse av gjennomføringsloven vil kunne være ressurskrevende, er det ikke grunn til å anta at loven vil føre til noen merkbar økning i sakstallet for påtalemyndigheten eller domstolene.

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor, vil lovforslaget trolig få svært begrensede administrative og økonomiske konsekvenser.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Bestemmelsens første ledd oppstiller forbud mot å bruke, utvikle, produsere, erverve, lagre eller overføre klaseammunisjon i strid med Konvensjon 30. mai 2008 om klaseammunisjon. Første ledd sammenholdt med straffebestemmelsen i § 3 gjennomfører kriminaliseringsforpliktelsene i konvensjonens artikkel 9, jf. artikkel 1. Dette må blant annet forstås slik at lagring av klaseammunisjon ikke rammes av forbudet de første åtte årene etter at konvensjonen trer i kraft for Norge, jf. det som står ovenfor under punkt 4.2.4. Videre er det konvensjonens egne definisjoner som må legges til grunn i vurderingen av om en handling faller innenfor straffebudet eller ikke. Loven gir for eksempel ikke hjemmel til å straffe produksjon av eksplosiver eller komponenter som ikke faller innenfor definisjonene av klaseammunisjon i konvensjonens artikkel 2. Hvilke handlinger som er forbudt, og hvordan de defineres er nærmere omtalt ovenfor under punkt 4.2.1 – 4.2.6.

Bestemmelsens annet ledd gir en generell hjemmel for å gi bestemmelser i form av påbud eller forbud for å gjennomføre konvensjonen. Retten til å fastsette de nærmere reglene er delegert til Kongen. Reglene kan gis som forskrift eller enkeltvedtak.

Til § 2

Bestemmelsen angir lovens stedlige virkeområde og bestemmer at loven også gjelder for Svalbard, Jan Mayen og de norske bilandene. Paragrafen gjennomfører konvensjonens geografiske kriminaliseringsforpliktelse i artikkel 9 som omfatter områder som ligger under norsk jurisdiksjon eller kontroll.

Til § 3

Paragrafen setter straff for overtredelse av loven eller forskrifter gitt i medhold av loven. Strafferammen er bøter eller fengsel inntil to år (jf. første punktum), men bøter eller fengsel inntil 6 måneder dersom overtredelsen er uaktsom (jf. annet punktum). Tredje punktum fastsetter at medvirkning straffes på samme måte. Straffebestemmelsen bidrar til å oppfylle konvensjonens artikkel 9, jf. artikkel 1.

Til § 4

Bestemmelsen fastsetter at loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Det tas sikte på at loven settes i kraft samtidig som konvensjonen trer i kraft.

Til § 5

Bestemmelsen gir adgang til strafforfølging i Norge, uavhengig av vilkåret om dobbel straffbarhet, av de handlinger som i loven her er belagt med straff og som begås i utlandet av norsk borger eller i Norge hjemmehørende person, ved tilføyelse av ny bokstav (i) i straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 § 12 første ledd nr. 3.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon, i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon

§ 1

Det er forbudt å bruke, utvikle, produsere, erverve, lagre eller overføre klaseammunisjon i strid med Konvensjon av 30. mai 2008 om klaseammunisjon.

Kongen kan gi nærmere regler for å oppfylle Norges forpliktelser etter konvensjonen.

§ 2

Denne loven gjelder også for Svalbard, Jan Mayen og de norske bilandene.

§ 3

Den som bryter denne loven eller forskrifter gitt med hjemmel i loven, straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år. Uaktsomme handlinger straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder. Medvirkning straffes på samme måte.

§ 4

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 5

Fra den tid denne lov trer i kraft, gjøres følgende endringer i Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10:

§ 12 første ledd nr. 3 g, h og ny bokstav i skal lyde:

g) er straffbar etter lov 17. juli 1998 nr. 54 om gjennomføring av Konvensjonen om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av anti-personellminer og om ødeleggelse av slike miner § 5,

h) er straffbar etter lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse, *eller*

i) *er straffbar etter lov (dato 2008) om gjennomføring av Konvensjonen om klaseammunisjon § 3.*

Vedlegg 1**Convention on Cluster Munitions**

The States Parties to this Convention,

Deeply concerned that civilian populations and individual civilians continue to bear the brunt of armed conflict,

Determined to put an end for all time to the suffering and casualties caused by cluster munitions at the time of their use, when they fail to function as intended or when they are abandoned,

Concerned that cluster munition remnants kill or maim civilians, including women and children, obstruct economic and social development, including through the loss of livelihood, impede post-conflict rehabilitation and reconstruction, delay or prevent the return of refugees and internally displaced persons, can negatively impact on national and international peace-building and humanitarian assistance efforts, and have other severe consequences that can persist for many years after use,

Deeply concerned also at the dangers presented by the large national stockpiles of cluster munitions retained for operational use and *determined* to ensure their rapid destruction,

Believing it necessary to contribute effectively in an efficient, coordinated manner to resolving the challenge of removing cluster munition remnants located throughout the world, and to ensure their destruction,

Determined also to ensure the full realisation of the rights of all cluster munition victims and *recognising* their inherent dignity,

Resolved to do their utmost in providing assistance to cluster munition victims, including medical care, rehabilitation and psychological support, as well as providing for their social and economic inclusion,

Recognising the need to provide age- and gender-sensitive assistance to cluster munition victims and to address the special needs of vulnerable groups,

Bearing in mind the Convention on the Rights

Konvensjonen om klaseammunisjon

De stater som er part i denne konvensjon,

som er dypt bekymret over at sivilbefolkningen og sivile enkeltpersoner fortsatt må bære hovedbyrden av væpnet konflikt,

som er fast bestemt på å bringe til varig opphør den lidelse og de tap av menneskeliv som forårsakes av klaseammunisjon ved bruk, når den ikke virker som forutsatt, eller når den etterlates på bakken,

som er bekymret over at etterlatenskaper etter klaseammunisjon dreper eller lemlestet sivile, herunder kvinner og barn, vanskeliggjør økonomisk og sosial utvikling, blant annet gjennom tap av livsgrunnlag, hindrer rehabilitering og gjenoppbygging etter konflikt, forsinket eller forhindrer tilbakeføring av flyktninger og internt fordrevne, kan få negative konsekvenser for fredsbyggende innsats og humanitært hjelpearbeid nasjonalt og internasjonalt, og også har andre svært alvorlige følger som kan vedvare i mange år etter bruk,

som er dypt bekymret også over de farer som skriver seg fra store nasjonale lagre av klaseammunisjon som oppbevares til operativ bruk, og *som er fast bestemt på* å sørge for at disse lagrene raskt nedbygges,

som er overbevist om at de må bidra konkret på en effektiv og samordnet måte for å løse den utfordring det er å fjerne etterlatenskaper etter klaseammunisjon verden over, og å sørge for at de ødelegges,

som også er fast bestemt på å sikre full gjennomføring av rettighetene til alle ofre for klaseammunisjon, og *som erkjenner* deres iboende verdighet,

som er fast bestemt på å gjøre alt i sin makt for å yte ofre for klaseammunisjon bistand, herunder medisinsk behandling, rehabilitering og psykologisk støtte, samt å sørge for at de blir inkludert i det sosiale og økonomiske liv,

som er oppmerksom på nødvendigheten av å yte ofre for klaseammunisjon bistand der det tas hensyn til alder og kjønn, og av å ivareta sårbare gruppers særlige behov,

som har i erindring Konvensjon om rettighetene

of Persons with Disabilities which, *inter alia*, requires that States Parties to that Convention undertake to ensure and promote the full realisation of all human rights and fundamental freedoms of all persons with disabilities without discrimination of any kind on the basis of disability,

Mindful of the need to coordinate adequately efforts undertaken in various fora to address the rights and needs of victims of various types of weapons, and *resolved* to avoid discrimination among victims of various types of weapons,

Reaffirming that in cases not covered by this Convention or by other international agreements, civilians and combatants remain under the protection and authority of the principles of international law, derived from established custom, from the principles of humanity and from the dictates of public conscience,

Resolved also that armed groups distinct from the armed forces of a State shall not, under any circumstances, be permitted to engage in any activity prohibited to a State Party to this Convention,

Welcoming the very broad international support for the international norm prohibiting anti-personnel mines, enshrined in the 1997 Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction,

Welcoming also the adoption of the Protocol on Explosive Remnants of War, annexed to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, and its entry into force on 12 November 2006, and *wishing* to enhance the protection of civilians from the effects of cluster munition remnants in post-conflict environments,

Bearing in mind also United Nations Security Council Resolution 1325 on women, peace and security and United Nations Security Council Resolution 1612 on children in armed conflict,

Welcoming further the steps taken nationally, regionally and globally in recent years aimed at prohibiting, restricting or suspending the use, stockpiling, production and transfer of cluster munitions,

Stressing the role of public conscience in furthering the principles of humanity as evidenced by the global call for an end to civilian suffering caused by cluster munitions and *recognising* the efforts to that end undertaken by the United Nations, the International Committee of the Red Cross, the Cluster Mu-

til mennesker med nedsatt funksjonsevne, som blant annet krever at de stater som er part i konvensjonen, forplikter seg til å sikre og å fremme full gjennomføring av alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle mennesker med nedsatt funksjonsevne, uten diskriminering av noe slag på grunn av nedsatt funksjonsevne,

som er klar over at de tiltak som iverksettes i ulike fora for å ivareta rettighetene og behovene til ofre for ulike våpentyper, må samordnes i tilstrekkelig grad, og *som er fast bestemt på* å hindre forskjellsbehandling av ofre for ulike våpentyper,

som stadfester at i de tilfeller som ikke omfattes av denne konvensjon eller av andre internasjonale avtaler, skal sivile og stridende være beskyttet gjennom og være underlagt prinsippene i folkeretten, som skriver seg fra etablert sedvane, fra humanitære prinsipper og fra den offentlige samvittighetskrav,

som også er fast bestemt på at ikke under noen omstendighet skal væpnede grupper utenfor en stats væpnede styrker ha adgang til å delta i aktiviteter som er forbudt for en stat som er part i denne konvensjon,

som ser med glede på at den internasjonale normen om forbud mot antipersonellminer, som er nedfelt i Konvensjon om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og om ødeleggelse av slike miner fra 1997, har fått svært bred internasjonal oppslutning,

som også ser med glede på vedtakelsen av Protokoll om eksplosive krigsleivninger, som følger som vedlegg til Konvensjonen om forbud mot eller restriksjonar på bruk av visse konvensjonelle våpen som kan skade i utrensmål eller som kan ramme vilkårlig, og protokollens ikrafttredelse 12. november 2006, og *som ønsker* å bedre beskyttelsen av sivile mot virkningene av etterlatenskaper etter klaseammunisjon i et område etter konflikt,

som også har i erindring resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet og resolusjon 1612 om barn i væpnet konflikt fra De forente nasjoners sikkerhetsråd,

som videre ser med glede på de tiltak som er truffet de senere år nasjonalt, regionalt og globalt med sikte på å forby, begrense eller innstille bruk, lagring, produksjon og overføring av klaseammunisjon,

som understreker hvilken rolle den offentlige samvittighet spiller i arbeidet for å fremme de humanitære prinsipper, noe den globale oppfordringen om å bringe til opphør de lidelser som klaseammunisjon påfører sivilbefolkningen, klart viser, og *som erkjenner* den innsats som i denne forbindelse

nition Coalition and numerous other non-governmental organisations around the world,

Reaffirming the Declaration of the Oslo Conference on Cluster Munitions, by which, *inter alia*, States recognised the grave consequences caused by the use of cluster munitions and committed themselves to conclude by 2008 a legally binding instrument that would prohibit the use, production, transfer and stockpiling of cluster munitions that cause unacceptable harm to civilians, and would establish a framework for cooperation and assistance that ensures adequate provision of care and rehabilitation for victims, clearance of contaminated areas, risk reduction education and destruction of stockpiles,

Emphasising the desirability of attracting the adherence of all States to this Convention, and *determined* to work strenuously towards the promotion of its universalisation and its full implementation,

Basing themselves on the principles and rules of international humanitarian law, in particular the principle that the right of parties to an armed conflict to choose methods or means of warfare is not unlimited, and the rules that the parties to a conflict shall at all times distinguish between the civilian population and combatants and between civilian objects and military objectives and accordingly direct their operations against military objectives only, that in the conduct of military operations constant care shall be taken to spare the civilian population, civilians and civilian objects and that the civilian population and individual civilians enjoy general protection against dangers arising from military operations,

HAVE AGREED as follows:

Article 1

General obligations and scope of application

1. Each State Party undertakes never under any circumstances to:
 - a) Use cluster munitions;
 - b) Develop, produce, otherwise acquire, stockpile, retain or transfer to anyone, directly or indirectly, cluster munitions;
 - c) Assist, encourage or induce anyone to engage in any activity prohibited to a State Party under this Convention.
2. aragraph 1 of this Article applies, *mutatis mutandis*, to explosive bomblets that are specifically designed to be dispersed or released from dispensers affixed to aircraft.

har vært gjort av De forente nasjoner, Den internasjonale Røde Kors-komité, Den internasjonale koalisjonen mot klaseammunisjon (CMC) og en lang rekke andre ikke-statlige organisasjoner verden over,

som stadfester erklæringen fra Oslo-konferansen om klaseammunisjon, der statene blant annet erkjente de alvorlige konsekvensene som bruken av klaseammunisjon forårsaker, og forpliktet seg til innen 2008   inngå et juridisk bindende instrument som forbyr bruk, produksjon, overføring og lagring av klaseammunisjon som forårsaker uakseptabel skade på sivile, og som oppretter et rammeverk for samarbeid og bistand som sikrer at ofrene f r tilstrekkelig pleie og rehabilitering, at forurensede områder blir ryddet, at det blir gitt opplæring i risikoreduksjon, og at lagre blir destruert,

som understreker at det er ønskelig å få alle stater til å slutte seg til denne konvensjon, og *som er fast bestemt på*   arbeide iherdig for å fremme universell tilslutning til og full gjennomføring av den,

som bygger på de prinsipper og regler som er nedfelt i internasjonal humanitærrett, særlig prinsippet om at partene i en væpnet konflikt ikke har en ubegrenset rett til å velge krigf ringsmetoder eller stridsmidler, og reglene om at partene i en konflikt til enhver tid må skille mellom sivilbefolkning og stridende og mellom sivile gjenstander og militære mål og følgelig rette sine operasjoner bare mot militære mål, om at det under gjennomføringen av militære operasjoner kontinuerlig må utvises forsiktighet for å skåne sivilbefolkningen, sivilpersoner og sivile gjenstander, og om at sivilbefolkningen og sivile enkeltpersoner skal ha alminnelig beskyttelse mot de farer som følger av militære operasjoner,

ER BLITT ENIGE om følgende:

Artikkel 1

Alminnelige forpliktelser og virkeområde

1. Hver part forplikter seg til aldri under noen omstendighet
 - a)   bruke klaseammunisjon,
 - b)   utvikle, produsere, på annen måte erverve, lagre, oppbevare eller overføre klaseammunisjon til noen direkte eller indirekte,
 - c)   bistå, oppmuntre eller påvirke noen til å delta i en aktivitet som er forbudt for en part etter denne konvensjon.
2. Bestemmelsene i nr. 1 i denne artikkel f r tilsvarende anvendelse på eksplosive bomblets som er særskilt konstruert for å spres eller frig res fra dispensere festet til luftfartøy.

3. his Convention does not apply to mines.

3. Denne konvensjon får ikke anvendelse på miner.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Convention:

1. «*Cluster munition victims*» means all persons who have been killed or suffered physical or psychological injury, economic loss, social marginalisation or substantial impairment of the realisation of their rights caused by the use of cluster munitions. They include those persons directly impacted by cluster munitions as well as their affected families and communities;
2. «*Cluster munition*» means a conventional munition that is designed to disperse or release explosive submunitions each weighing less than 20 kilograms, and includes those explosive submunitions. It does not mean the following:
 - a) A munition or submunition designed to disperse flares, smoke, pyrotechnics or chaff; or a munition designed exclusively for an air defence role;
 - b) A munition or submunition designed to produce electrical or electronic effects;
 - c) A munition that, in order to avoid indiscriminate area effects and the risks posed by unexploded submunitions, has all of the following characteristics:
 - i. Each munition contains fewer than ten explosive submunitions;
 - ii. Each explosive submunition weighs more than four kilograms;
 - iii. Each explosive submunition is designed to detect and engage a single target object;
 - iv. Each explosive submunition is equipped with an electronic self-destruction mechanism;
 - v. Each explosive submunition is equipped with an electronic self-deactivating feature;
3. «*Explosive submunition*» means a conventional munition that in order to perform its task is dispersed or released by a cluster munition and is designed to function by detonating an explosive charge prior to, on or after impact;

Artikkel 2

Definisjoner

I denne konvensjon menes med

1. «*ofre for klaseammunisjon*»: enhver person som er blitt drept eller som har lidt fysisk eller psykisk skade, økonomisk tap eller sosial marginalisering eller hvis mulighet til å utøve sine rettigheter er blitt vesentlig svekket som følge av bruk av klaseammunisjon. Uttrykket omfatter alle dem som berøres direkte av klaseammunisjon, samt berørte familiemedlemmer og lokalsamfunn,
2. «*klaseammunisjon*»: en konvensjonell ammunisjon som er konstruert for å spre eller frigjøre eksplosive substridsdeler som veier under 20 kilogram hver, og som omfatter de nevnte substridsdelene. Med «klaseammunisjon» menes ikke:
 - a) ammunisjon eller substridsdeler som er konstruert for å belyse eller avgi røyk, pyrotekniske stoffer eller radarhemmende materialer (chaff), eller ammunisjon som er konstruert utelukkende for bruk i en luftforsvarsrolle,
 - b) ammunisjon eller substridsdeler som er konstruert for å ha elektrisk eller elektronisk effekt,
 - c) ammunisjon som, for å unngå vilkårlig områdevirkning og de farer som er forbundet med udetonerte substridsdeler, innehar alle egenskapene nevnt nedenfor:
 - i. hver ammunisjonsenhet inneholder færre enn ti eksplosive substridsdeler,
 - ii. hver eksplosiv substridsdel veier over fire kilogram,
 - iii. hver eksplosiv substridsdel er konstruert for å identifisere og bekjempe et enkeltstående mål,
 - iv. hver eksplosiv substridsdel er utstyrt med en elektronisk selvdestruksjonsmekanisme,
 - v. hver eksplosiv substridsdel er utstyrt med en elektronisk selvdeaktiverende mekanisme,
3. «*eksplosiv substridsdel*»: en konvensjonell ammunisjon som, for at den skal kunne utføre sin oppgave, spres eller frigjøres fra en klaseammunisjon, og som er konstruert for å virke ved at det detonerer en sprengladning før, ved eller etter anslag,

4. «*Failed cluster munition*» means a cluster munition that has been fired, dropped, launched, projected or otherwise delivered and which should have dispersed or released its explosive submunitions but failed to do so;
5. «*Unexploded submunition*» means an explosive submunition that has been dispersed or released by, or otherwise separated from, a cluster munition and has failed to explode as intended;
6. «*Abandoned cluster munitions*» means cluster munitions or explosive submunitions that have not been used and that have been left behind or dumped, and that are no longer under the control of the party that left them behind or dumped them. They may or may not have been prepared for use;
7. «*Cluster munition remnants*» means failed cluster munitions, abandoned cluster munitions, unexploded submunitions and unexploded bomblets;
8. «*Transfer*» involves, in addition to the physical movement of cluster munitions into or from national territory, the transfer of title to and control over cluster munitions, but does not involve the transfer of territory containing cluster munition remnants;
9. «*Self-destruction mechanism*» means an incorporated automatically-functioning mechanism which is in addition to the primary initiating mechanism of the munition and which secures the destruction of the munition into which it is incorporated;
10. «*Self-deactivating*» means automatically rendering a munition inoperable by means of the irreversible exhaustion of a component, for example a battery, that is essential to the operation of the munition;
11. «*Cluster munition contaminated area*» means an area known or suspected to contain cluster munition remnants;
12. «*Mine*» means a munition designed to be placed under, on or near the ground or other surface area and to be exploded by the presence, proximity or contact of a person or a vehicle;
13. «*Explosive bomblet*» means a conventional munition, weighing less than 20 kilograms, which is not self-propelled and which, in order to perform its task, is dispersed or released by a dispenser, and is designed to function by detonating an explosive charge prior to, on or after impact;
14. «*Dispenser*» means a container that is designed to disperse or release explosive bomblets and
4. «*udetonert klaseammunisjon*»: klaseammunisjon som er avfyrt, sluppet, skutt ut eller avlevert på annet vis, og som skulle ha spredd eller frigjort sine eksplosive substridsdeler, men der dette ikke har funnet sted,
5. «*udetonert substridsdel*»: en eksplosiv substridsdel som er spredd eller frigjort fra, eller på annet vis skilt ut fra, en klaseammunisjon, men som ikke har eksplodert slik den skal,
6. «*etterlatt klaseammunisjon*»: klaseammunisjon eller eksplosive substridsdeler som ikke er brukt, men som er etterlatt eller dumpet, og som ikke lenger er under kontroll av den parten som har etterlatt eller dumpet dem. De kan, men behøver ikke, være klargjort for bruk,
7. «*etterlatenskaper etter klaseammunisjon*»: udetonert klaseammunisjon, etterlatt klaseammunisjon, udetonerte substridsdeler og udetonerte bomblets,
8. «*overføring*»: i tillegg til fysisk forflytning av klaseammunisjon til eller fra nasjonalt territorium, overføring av eiendomsretten til og kontrollen over klaseammunisjon, men ikke overføring av territorium som inneholder etterlatenskaper etter klaseammunisjon,
9. «*selvdestruksjonsmekanisme*»: en innebygd, automatisk fungerende mekanisme som kommer i tillegg til stridsdelens primære tennmekanisme, og som sikrer destruksjon av stridsdelen den er innebygd i,
10. «*selvdeaktiverende*»: å automatisk sette en stridsdel ut av funksjon ved at en komponent, for eksempel et batteri, som er helt vesentlig for at stridsdelen skal virke, blir oppbrukt på en måte som ikke lar seg reversere,
11. «*område som er forurensset av klaseammunisjon*»: et område som en vet inneholder, eller som en mistenker inneholder, etterlatenskaper etter klaseammunisjon,
12. «*mine*»: eksplosiv ladning som er konstruert for å plasseres under, på eller nær bakken eller annet overflateområde og for å sprenge som følge av en persons eller et kjøretøys nærvær, nærhet eller berøring,
13. «*eksplosiv bomblet*»: en konvensjonell substridsdel, under 20 kilogram i vekt, som ikke er selvdriven, og som, for at den skal kunne utføre sin oppgave, spres eller frigjøres fra en dispenser og er konstruert for å virke ved at det detonerer en sprengladning før, ved eller etter anslag,
14. «*dispenser*»: en beholder som er konstruert for å spre eller frigjøre eksplosive bomblets, og som

which is affixed to an aircraft at the time of dispersal or release;

15. «*Unexploded bomblet*» means an explosive bomblet that has been dispersed, released or otherwise separated from a dispenser and has failed to explode as intended.

Article 3

Storage and stockpile destruction

1. Each State Party shall, in accordance with national regulations, separate all cluster munitions under its jurisdiction and control from munitions retained for operational use and mark them for the purpose of destruction.
2. Each State Party undertakes to destroy or ensure the destruction of all cluster munitions referred to in paragraph 1 of this Article as soon as possible but not later than eight years after the entry into force of this Convention for that State Party. Each State Party undertakes to ensure that destruction methods comply with applicable international standards for protecting public health and the environment.
3. If a State Party believes that it will be unable to destroy or ensure the destruction of all cluster munitions referred to in paragraph 1 of this Article within eight years of entry into force of this Convention for that State Party it may submit a request to a Meeting of States Parties or a Review Conference for an extension of the deadline for completing the destruction of such cluster munitions by a period of up to four years. A State Party may, in exceptional circumstances, request additional extensions of up to four years. The requested extensions shall not exceed the number of years strictly necessary for that State Party to complete its obligations under paragraph 2 of this Article.
4. Each request for an extension shall set out:
 - a) The duration of the proposed extension;
 - b) A detailed explanation of the proposed extension, including the financial and technical means available to or required by the State Party for the destruction of all cluster munitions referred to in paragraph 1 of this Article and, where applicable, the exceptional circumstances justifying it;
 - c) A plan for how and when stockpile destruction will be completed;
 - d) The quantity and type of cluster munitions

på det tidspunkt disse spres eller frigjøres, er festet til et luftfartøy,

15. «*udetonert bomblet*»: en eksplosiv bomblet som er spredd, frigjort eller på annet vis skilt ut fra en dispenser, men som ikke har eksplodert slik den skal.

Artikkel 3

Lagring og ødeleggelse av lagre

1. Hver part skal, i samsvar med nasjonale bestemmelser, skille all klaseammunisjon som er underlagt dens jurisdiksjon og kontroll, fra ammunisjon som oppbevares til operativ bruk, og merke den med henblikk på ødeleggelse.
2. Hver part forplikter seg til så snart som mulig, men senest åtte år etter at denne konvensjon er trådt i kraft for vedkommende part, å ødelegge eller sørge for ødeleggelse av all klaseammunisjon som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel. Hver part forplikter seg til å sørge for at metodene for ødeleggelse er i samsvar med gjeldende internasjonale standarder for vern av folkehelsen og miljøet.
3. Dersom en part mener at den ikke vil være i stand til å ødelegge eller sørge for ødeleggelse av all klaseammunisjon som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel, innen åtte år etter at denne konvensjon er trådt i kraft for vedkommende part, kan den be statspartsmøtet eller tilsynskonferansen om at fristen for å fullføre ødeleggelsen av denne klaseammunisjonen forlenges med inntil fire år. En part kan under ekstraordinære omstendigheter be om ytterligere forlengelser av fristen på inntil fire år av gangen. Forlengelsene det anmodes om, må ikke overstige det antall år som er strengt nødvendig for at vedkommende part skal kunne fullføre gjennomføringen av sine forpliktelser etter nr. 2 i denne artikkel.
4. En slik anmodning om forlengelse skal angi
 - a) med hvilket tidsrom fristen foreslås forlenges,
 - b) en detaljert begrunnelse for den foreslåtte forlengelsen, herunder hvilke finansielle og tekniske midler vedkommende part disponerer eller må ha for å kunne ødelegge all klaseammunisjon som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel, og eventuelt hvilke ekstraordinære omstendigheter som berettiger en slik forlengelse,
 - c) en plan for hvordan og når ødeleggelsen av lagrene skal være fullført,
 - d) mengde og type klaseammunisjon og eks-

- and explosive submunitions held at the entry into force of this Convention for that State Party and any additional cluster munitions or explosive submunitions discovered after such entry into force;
- e) The quantity and type of cluster munitions and explosive submunitions destroyed during the period referred to in paragraph 2 of this Article; and
 - f) The quantity and type of cluster munitions and explosive submunitions remaining to be destroyed during the proposed extension and the annual destruction rate expected to be achieved.
5. The Meeting of States Parties or the Review Conference shall, taking into consideration the factors referred to in paragraph 4 of this Article, assess the request and decide by a majority of votes of States Parties present and voting whether to grant the request for an extension. The States Parties may decide to grant a shorter extension than that requested and may propose benchmarks for the extension, as appropriate. A request for an extension shall be submitted a minimum of nine months prior to the Meeting of States Parties or the Review Conference at which it is to be considered.
 6. Notwithstanding the provisions of Article 1 of this Convention, the retention or acquisition of a limited number of cluster munitions and explosive submunitions for the development of and training in cluster munition and explosive submunition detection, clearance or destruction techniques, or for the development of cluster munition counter-measures, is permitted. The amount of explosive submunitions retained or acquired shall not exceed the minimum number absolutely necessary for these purposes.
 7. Notwithstanding the provisions of Article 1 of this Convention, the transfer of cluster munitions to another State Party for the purpose of destruction, as well as for the purposes described in paragraph 6 of this Article, is permitted.
 8. States Parties retaining, acquiring or transferring cluster munitions or explosive submunitions for the purposes described in paragraphs 6 and 7 of this Article shall submit a detailed report on the planned and actual use of these cluster munitions and explosive submunitions and their type, quantity and lot numbers. If cluster munitions or explosive submunitions are transferred to another State Party for these purposes, the report shall include reference to the receiving party. Such a report shall be prepared for each year during which a State Party retains explosive submunitions held at the entry into force of this Convention for that State Party and any additional cluster munitions or explosive submunitions discovered after such entry into force;
- plosive substridsdeler som ble oppbevart på det tidspunkt denne konvensjon trådte i kraft for vedkommende part, og all øvrig klaseammunisjon eller eksplosive substridsdeler som er oppdaget etter ikrafttreddelsen,
- e) mengde og type klaseammunisjon og eksplosive substridsdeler som er blitt ødelagt i løpet av det tidsrom som er nevnt i nr. 2 i denne artikkel, og
 - f) mengde og type gjenværende klaseammunisjon og eksplosive substridsdeler som skal ødelegges innen den foreslåtte fristen, og hvor stor andel som forventes ødelagt per år.
5. Statspartsmøtet eller tilsynskonferansen skal vurdere anmodningen, og skal da ta hensyn til de faktorer som er nevnt i nr. 4 i denne artikkel, og ved et flertall av de parter som er til stede og avgir stemme, avgjøre om anmodningen om forlengelse skal innvilges. Partene kan beslutte å gi en kortere forlengelse enn anmodet og kan, alt etter omstendighetene, foreslå ytelsesmål for forlengelsen. En anmodning om forlengelse skal legges fram minst ni måneder før statspartsmøtet eller tilsynskonferansen som skal behandle anmodningen, finner sted.
 6. Uten hensyn til bestemmelsene i artikkel 1 i denne konvensjon tillates oppbevaring eller erverv av et begrenset antall klaseammunisjon og eksplosive substridsdeler for å utvikle metoder for deteksjon, rydding eller ødeleggelse av klaseammunisjon og eksplosive substridsdeler og gi opplæring i disse metoder, eller for å utarbeide tiltak mot klaseammunisjon. Antallet eksplosive substridsdeler som oppbevares eller erverves, skal ikke overstige det minimum som er absolutt nødvendig for dette formål.
 7. Uten hensyn til bestemmelsene i artikkel 1 i denne konvensjon er overføring av klaseammunisjon til en annen part tillatt når formålet er ødeleggelse, eller når formålet er som beskrevet i nr. 6 i denne artikkel.
 8. En part som oppbevarer, erverver eller overfører klaseammunisjon eller eksplosive substridsdeler for de formål som er beskrevet i nr. 6 og 7 i denne artikkel, skal legge fram en detaljert rapport om den planlagte og faktiske bruken av, samt type, mengde og partnummer for, denne klaseammunisjonen og disse substridsdelene. Dersom klaseammunisjon eller eksplosive substridsdeler overføres til en annen part for slike formål, skal rapporten inneholde en henvisning til den mottakende part. Det skal utarbeides en slik rapport for hvert år parten har oppbevart,

ned, acquired or transferred cluster munitions or explosive submunitions and shall be submitted to the Secretary-General of the United Nations no later than 30 April of the following year.

Article 4

Clearance and destruction of cluster munition remnants and risk reduction education

1. Each State Party undertakes to clear and destroy, or ensure the clearance and destruction of, cluster munition remnants located in cluster munition contaminated areas under its jurisdiction or control, as follows:
 - a) Where cluster munition remnants are located in areas under its jurisdiction or control at the date of entry into force of this Convention for that State Party, such clearance and destruction shall be completed as soon as possible but not later than ten years from that date;
 - b) Where, after entry into force of this Convention for that State Party, cluster munitions have become cluster munition remnants located in areas under its jurisdiction or control, such clearance and destruction must be completed as soon as possible but not later than ten years after the end of the active hostilities during which such cluster munitions became cluster munition remnants; and
 - c) Upon fulfilling either of its obligations set out in sub-paragraphs (a) and (b) of this paragraph, that State Party shall make a declaration of compliance to the next Meeting of States Parties.
2. In fulfilling its obligations under paragraph 1 of this Article, each State Party shall take the following measures as soon as possible, taking into consideration the provisions of Article 6 of this Convention regarding international cooperation and assistance:
 - a) Survey, assess and record the threat posed by cluster munition remnants, making every effort to identify all cluster munition contaminated areas under its jurisdiction or control;
 - b) Assess and prioritise needs in terms of marking, protection of civilians, clearance and destruction, and take steps to mobilise resources and develop a national plan to carry

ervervet eller overført klaseammunisjon eller eksplosive substridsdeler, og rapporten skal sendes til De forente nasjoners generalsekretær senest 30. april det påfølgende år.

Artikkel 4

Rydding og ødeleggelse av etterlatenskaper etter klaseammunisjon og opplæring i risikoreduksjon

1. Hver part forplikter seg til å rydde og ødelegge eller sørge for rydding og ødeleggelse av etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder som er forurensset av klaseammunisjon og underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, som følger:
 - a) i tilfeller der det befinner seg etterlatenskaper etter klaseammunisjon i områder som er underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll den dag denne konvensjon trer i kraft for vedkommende part, skal slik rydding og ødeleggelse være fullført så snart som mulig, men senest ti år etter nevnte dato,
 - b) i tilfeller der klaseammunisjon er blitt etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, etter at denne konvensjon trådte i kraft for vedkommende part, må slik rydding og ødeleggelse være fullført så snart som mulig, men senest ti år etter opphør av de aktive kamphandlingene da slik klaseammunisjon ble etterlatenskaper etter klaseammunisjon, og
 - c) når vedkommende part har oppfylt en av sine forpliktelser som fastsatt i bokstav a) og b) ovenfor, skal den avgi en erklæring overfor det neste statspartsmøtet om at den har oppfylt sine forpliktelser.
2. Hver part skal, i arbeidet med å oppfylle sine forpliktelser etter nr. 1 i denne artikkel, så snart som mulig treffe følgende tiltak, og skal da ta hensyn til bestemmelsene i artikkel 6 i denne konvensjon om internasjonalt samarbeid og internasjonal bistand:
 - a) skaffe seg oversikt over etterlatenskaper etter klaseammunisjon og vurdere og registrere hvilken trussel disse utgjør, og gjøre alt den kan for å identifisere alle områder som er forurensset av klaseammunisjon og underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll,
 - b) vurdere og prioritere behov knyttet til merking, beskyttelse av sivile, rydding og ødeleggelse, og treffe tiltak for å skaffe til veie ressurser og utarbeide en nasjonal plan for å

out these activities, building, where appropriate, upon existing structures, experiences and methodologies;

- c) Take all feasible steps to ensure that all cluster munition contaminated areas under its jurisdiction or control are perimeter-marked, monitored and protected by fencing or other means to ensure the effective exclusion of civilians. Warning signs based on methods of marking readily recognisable by the affected community should be utilised in the marking of suspected hazardous areas. Signs and other hazardous area boundary markers should, as far as possible, be visible, legible, durable and resistant to environmental effects and should clearly identify which side of the marked boundary is considered to be within the cluster munition contaminated areas and which side is considered to be safe;
 - d) Clear and destroy all cluster munition remnants located in areas under its jurisdiction or control; and
 - e) Conduct risk reduction education to ensure awareness among civilians living in or around cluster munition contaminated areas of the risks posed by such remnants.
3. In conducting the activities referred to in paragraph 2 of this Article, each State Party shall take into account international standards, including the International Mine Action Standards (IMAS).
4. This paragraph shall apply in cases in which cluster munitions have been used or abandoned by one State Party prior to entry into force of this Convention for that State Party and have become cluster munition remnants that are located in areas under the jurisdiction or control of another State Party at the time of entry into force of this Convention for the latter.
- a) In such cases, upon entry into force of this Convention for both States Parties, the former State Party is strongly encouraged to provide, *inter alia*, technical, financial, material or human resources assistance to the latter State Party, either bilaterally or through a mutually agreed third party, including through the United Nations system or other relevant organisations, to facilitate the marking, clearance and destruction of such cluster munition remnants.
 - b) Such assistance shall include, where availa-

gjennomføre disse oppgavene, idet den tar utgangspunkt i eksisterende strukturer, erfaring og metoder der det er aktuelt,

- c) treffe alle tiltak som er praktisk mulig for å sikre at alle områder som er forurenset av klaseammunisjon og underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, får sin omkrets markert, og at de overvåkes og beskyttes ved inngjerding eller på annen måte for å sikre effektiv utestengning av sivile. Ved merking av antatt farlige områder bør det benyttes varselskilt basert på metoder for merking som det berørte lokalsamfunnet lett kan kjenne igjen. Skilt og annen merking av grense mot farlig område bør, så langt det er mulig, være lett synlige, lett leselige, holdbare og bestandige overfor miljøpåvirkninger, og bør klart angi hvilken side av den merkede grensen som anses som forurenset av klaseammunisjon, og hvilken side som anses som trygg,
 - d) rydde og ødelegge alle etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, og
 - e) arrangere opplæring i risikoreduksjon for å sikre at sivile som bor i eller rundt et område som er forurenset av klaseammunisjon, er seg bevisst de farer som er forbundet med slike etterlatenskaper.
3. Hver part skal, ved gjennomføringen av oppgavene nevnt i nr. 2 i denne artikkel, ta hensyn til internasjonale standarder, herunder de internasjonale mineryddingsstandardene (IMAS).
4. Denne bestemmelse får anvendelse i de tilfeller der klaseammunisjon er benyttet eller etterlatt av en part før denne konvensjon trådte i kraft for vedkommende part, og er blitt etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder som var underlagt en annen parts jurisdiksjon eller kontroll på det tidspunkt denne konvensjon trådte i kraft for sistnevnte part.
- a) I slike tilfeller oppfordres førstnevnte part på det sterkeste til, når denne konvensjon trer i kraft for begge parter, å gi sistnevnte part støtte i form av blant annet tekniske, finansielle, materielle eller menneskelige ressurser, enten bilateralt eller gjennom en tredje part som partene er blitt enige om, herunder gjennom FN-systemet eller andre relevante organisasjoner, for å lette arbeidet med å merke, rydde og ødelegge slike etterlatenskaper etter klaseammunisjon.
 - b) Denne bistanden skal omfatte informasjon, i

ble, information on types and quantities of the cluster munitions used, precise locations of cluster munition strikes and areas in which cluster munition remnants are known to be located.

5. If a State Party believes that it will be unable to clear and destroy or ensure the clearance and destruction of all cluster munition remnants referred to in paragraph 1 of this Article within ten years of the entry into force of this Convention for that State Party, it may submit a request to a Meeting of States Parties or a Review Conference for an extension of the deadline for completing the clearance and destruction of such cluster munition remnants by a period of up to five years. The requested extension shall not exceed the number of years strictly necessary for that State Party to complete its obligations under paragraph 1 of this Article.
 6. A request for an extension shall be submitted to a Meeting of States Parties or a Review Conference prior to the expiry of the time period referred to in paragraph 1 of this Article for that State Party. Each request shall be submitted a minimum of nine months prior to the Meeting of States Parties or Review Conference at which it is to be considered. Each request shall set out:
 - a) The duration of the proposed extension;
 - b) A detailed explanation of the reasons for the proposed extension, including the financial and technical means available to and required by the State Party for the clearance and destruction of all cluster munition remnants during the proposed extension;
 - c) The preparation of future work and the status of work already conducted under national clearance and demining programmes during the initial ten year period referred to in paragraph 1 of this Article and any subsequent extensions;
 - d) The total area containing cluster munition remnants at the time of entry into force of this Convention for that State Party and any additional areas containing cluster munition remnants discovered after such entry into force;
 - e) The total area containing cluster munition remnants cleared since entry into force of this Convention;
 - f) The total area containing cluster munition
- den grad slik informasjon er tilgjengelig, om type og mengde klaseammunisjon som er benyttet, om nøyaktig lokalisering av angrep med klasevåpen og om områder der en vet det befinner seg etterlatenskaper etter klaseammunisjon.
5. Dersom en part mener at den ikke vil være i stand til å rydde og ødelegge eller sørge for rydding og ødeleggelse av alle etterlatenskaper etter klaseammunisjon som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel, innen ti år etter at denne konvensjon er trådt i kraft for vedkommende part, kan den be statspartsmøtet eller tilsynskonferansen om at fristen for å fullføre ryddingen og ødeleggelsen av disse etterlatenskapene forlenges med inntil fem år. Forlengelsen det anmodes om, må ikke overstige det antall år som er strengt nødvendig for at vedkommende part skal kunne fullføre gjennomføringen av sine forpliktelser etter nr. 1 i denne artikkel.
 6. En anmodning om forlengelse skal legges fram for statspartsmøtet eller tilsynskonferansen før den tidsfrist som er nevnt i nr. 1 i denne artikkel, løper ut for vedkommende part. Hver anmodning skal legges fram minst ni måneder før statspartsmøtet eller tilsynskonferansen som skal behandle anmodningen, finner sted. En slik anmodning skal angi
 - a) med hvilket tidsrom fristen foreslås forlengt,
 - b) en detaljert begrunnelse for den foreslåtte forlengelsen, herunder hvilke finansielle og tekniske midler vedkommende part disponerer og må ha for å kunne rydde og ødelegge alle etterlatenskaper etter klaseammunisjon innen den foreslåtte fristen,
 - c) hvilke forberedelser som gjøres for det videre arbeidet, og status for det arbeidet som allerede er utført innenfor rammen av nasjonale planer for rydding og fjerning av miner i løpet av den første tiårsperioden nevnt i nr. 1 i denne artikkel og eventuelle senere forlengelser,
 - d) samlet areal med etterlatenskaper etter klaseammunisjon på det tidspunkt denne konvensjon trådte i kraft for vedkommende part, og alle øvrige arealer med slike etterlatenskaper som er oppdaget etter ikrafttreddelsen,
 - e) samlet areal med etterlatenskaper etter klaseammunisjon som er ryddet etter at denne konvensjon trådte i kraft,
 - f) samlet areal med etterlatenskaper etter kla-

- remnants remaining to be cleared during the proposed extension;
- g) The circumstances that have impeded the ability of the State Party to destroy all cluster munition remnants located in areas under its jurisdiction or control during the initial ten year period referred to in paragraph 1 of this Article, and those that may impede this ability during the proposed extension;
 - h) The humanitarian, social, economic and environmental implications of the proposed extension; and
 - i) Any other information relevant to the request for the proposed extension.
7. The Meeting of States Parties or the Review Conference shall, taking into consideration the factors referred to in paragraph 6 of this Article, including, *inter alia*, the quantities of cluster munition remnants reported, assess the request and decide by a majority of votes of States Parties present and voting whether to grant the request for an extension. The States Parties may decide to grant a shorter extension than that requested and may propose benchmarks for the extension, as appropriate.
8. Such an extension may be renewed by a period of up to five years upon the submission of a new request, in accordance with paragraphs 5, 6 and 7 of this Article. In requesting a further extension a State Party shall submit relevant additional information on what has been undertaken during the previous extension granted pursuant to this Article.
- seammunisjon som det gjenstår å rydde innen den foreslåtte fristen,
- g) hvilke omstendigheter som gjør at vedkommende part ikke har vært i stand til å ødelegge alle etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, i løpet av den første tiårsperioden nevnt i nr. 1 i denne artikkel, og hvilke omstendigheter som kan gjøre at parten heller ikke innen den foreslåtte fristen vil være i stand til det,
 - h) de humanitære, sosiale, økonomiske og miljømessige følger av en forlenget frist, og
 - i) alle andre opplysninger som er av betydning for anmodningen om forlenget frist.
7. Statspartismøtet eller tilsynskonferansen skal vurdere anmodningen, og skal da ta hensyn til de faktorer som er nevnt i nr. 6 i denne artikkel, herunder blant annet den mengde etterlatenskaper etter klaseammunisjon som er oppgitt, og ved et flertall av de parter som er til stede og avgir stemme, avgjøre om anmodningen om forlengelse skal innvilges. Partene kan beslutte å gi en kortere forlengelse enn anmodet og kan, alt etter omstendighetene, foreslå ytelsesmål for forlengelsen.
8. En slik forlengelse kan fornyes med inntil fem år ved ny anmodning i samsvar med nr. 5, 6 og 7 i denne artikkel. Når en part ber om ny forlenget frist, skal den i tillegg legge fram relevante opplysninger om hva som er gjennomført i løpet av den forrige forlengelsesperioden innvilget i henhold til denne artikkel.

Article 5

Victim assistance

1. Each State Party with respect to cluster munition victims in areas under its jurisdiction or control shall, in accordance with applicable international humanitarian and human rights law, adequately provide age- and gender-sensitive assistance, including medical care, rehabilitation and psychological support, as well as provide for their social and economic inclusion. Each State Party shall make every effort to collect reliable relevant data with respect to cluster munition victims.
2. In fulfilling its obligations under paragraph 1 of this Article each State Party shall:
 - a) Assess the needs of cluster munition victims;

Artikkel 5

Bistand til ofre

1. Hver part skal, i samsvar med gjeldende internasjonal humanitærrett og internasjonale menneskerettigheter, gi ofre for klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, nødvendig bistand der det tas hensyn til alder og kjønn, herunder medisinsk behandling, rehabilitering og psykologisk støtte, og skal også sørge for at de blir inkludert i det sosiale og økonomiske liv. Hver part skal gjøre alt den kan for å innhente pålitelige og relevante data om ofre for klaseammunisjon.
2. Hver part skal, i arbeidet med å oppfylle sine forpliktelser etter nr. 1 i denne artikkel,
 - a) vurdere ofrenes behov,

- b) Develop, implement and enforce any necessary national laws and policies;
 - c) Develop a national plan and budget, including timeframes to carry out these activities, with a view to incorporating them within the existing national disability, development and human rights frameworks and mechanisms, while respecting the specific role and contribution of relevant actors;
 - d) Take steps to mobilise national and international resources;
 - e) Not discriminate against or among cluster munition victims, or between cluster munition victims and those who have suffered injuries or disabilities from other causes; differences in treatment should be based only on medical, rehabilitative, psychological or socio-economic needs;
 - f) Closely consult with and actively involve cluster munition victims and their representative organisations;
 - g) Designate a focal point within the government for coordination of matters relating to the implementation of this Article; and
 - h) Strive to incorporate relevant guidelines and good practices including in the areas of medical care, rehabilitation and psychological support, as well as social and economic inclusion.
- b) utforme, iverksette og håndheve nasjonal lovgivning og politikk som påkrevet,
 - c) utarbeide en nasjonal plan og budsjett, blant annet med tidsfrister for å gjennomføre disse oppgavene, med sikte på å innarbeide dem i eksisterende nasjonale regelverk og ordninger for personer med nedsatt funksjonsevne, for utvikling og for menneskerettigheter, samtidig som det tas hensyn til relevante aktørers særlige rolle og bidrag,
 - d) treffe tiltak for å skaffe til veie nasjonale og internasjonale ressurser,
 - e) ikke diskriminere ofre for klaseammunisjon eller diskriminere mellom dem, og heller ikke diskriminere mellom ofre for klaseammunisjon og mennesker som er blitt skadet eller har fått nedsatt funksjonsevne av andre grunner; forskjellsbehandling skal være begrunnet utelukkende i medisinske, rehabiliteringsmessige, psykologiske eller sosio-økonomiske behov,
 - f) rådføre seg nært med ofre for klaseammunisjon og deres representative organisasjoner, og aktivt trekke dem med i arbeidet,
 - g) utpeke et kontaktpunkt i statsadministrasjonen med ansvar for å samordne saker vedrørende gjennomføringen av denne artikkel, og
 - h) gjøre sitt beste for å innarbeide relevante retningslinjer og god praksis, blant annet når det gjelder medisinsk behandling, rehabilitering og psykologisk støtte, i tillegg til sosial og økonomisk inkludering.

Article 6

International cooperation and assistance

1. In fulfilling its obligations under this Convention each State Party has the right to seek and receive assistance.
2. Each State Party in a position to do so shall provide technical, material and financial assistance to States Parties affected by cluster munitions, aimed at the implementation of the obligations of this Convention. Such assistance may be provided, *inter alia*, through the United Nations system, international, regional or national organisations or institutions, non-governmental organisations or institutions, or on a bilateral basis.
3. Each State Party undertakes to facilitate and shall have the right to participate in the fullest possible exchange of equipment and scientific and technological information concerning the

Artikkel 6

Internasjonalt samarbeid og internasjonal bistand

1. Hver part har, i arbeidet med å oppfylle sine forpliktelser etter denne konvensjon, rett til å søke og motta bistand.
2. Hver part som er i stand til det, skal yte teknisk, materiell og finansiell bistand til parter som er rammet av klaseammunisjon, i den hensikt å gjennomføre forpliktelsene i denne konvensjon. Slik bistand kan blant annet ytes gjennom FN-systemet, internasjonale, regionale eller nasjonale organisasjoner eller institusjoner, ikke-statlige organisasjoner eller institusjoner eller på bilateralt grunnlag.
3. Hver part forplikter seg til å legge forholdene til rette for størst mulig grad av utveksling av utstyr og vitenskapelig og teknologisk informasjon i forbindelse med gjennomføringen av den-

implementation of this Convention. The States Parties shall not impose undue restrictions on the provision and receipt of clearance and other such equipment and related technological information for humanitarian purposes.

4. In addition to any obligations it may have pursuant to paragraph 4 of Article 4 of this Convention, each State Party in a position to do so shall provide assistance for clearance and destruction of cluster munition remnants and information concerning various means and technologies related to clearance of cluster munitions, as well as lists of experts, expert agencies or national points of contact on clearance and destruction of cluster munition remnants and related activities.
5. Each State Party in a position to do so shall provide assistance for the destruction of stockpiled cluster munitions, and shall also provide assistance to identify, assess and prioritise needs and practical measures in terms of marking, risk reduction education, protection of civilians and clearance and destruction as provided in Article 4 of this Convention.
6. Where, after entry into force of this Convention, cluster munitions have become cluster munition remnants located in areas under the jurisdiction or control of a State Party, each State Party in a position to do so shall urgently provide emergency assistance to the affected State Party.
7. Each State Party in a position to do so shall provide assistance for the implementation of the obligations referred to in Article 5 of this Convention to adequately provide age- and gender-sensitive assistance, including medical care, rehabilitation and psychological support, as well as provide for social and economic inclusion of cluster munition victims. Such assistance may be provided, *inter alia*, through the United Nations system, international, regional or national organisations or institutions, the International Committee of the Red Cross, national Red Cross and Red Crescent Societies and their International Federation, non-governmental organisations or on a bilateral basis.
8. Each State Party in a position to do so shall provide assistance to contribute to the economic and social recovery needed as a result of cluster munition use in affected States Parties.
9. Each State Party in a position to do so may contribute to relevant trust funds in order to facilitate the provision of assistance under this Article.
10. Each State Party that seeks and receives assis-

ne konvensjon, og skal også ha rett til å delta i slik utveksling. Partene skal ikke legge unødige restriksjoner på leveranse og mottak av ryddingsutstyr og annet slikt utstyr samt av relevant teknologisk informasjon for humanitære formål.

4. I tillegg til de forpliktelser den måtte ha i henhold til artikkel 4 nr. 4 i denne konvensjon, skal hver part som er i stand til det, yte bistand til rydding og ødeleggelse av etterlatenskaper etter klaseammunisjon og gi opplysninger om ulike midler og metoder for rydding av klaseammunisjon, samt lister over eksperter, ekspertinstitusjoner eller nasjonale kontaktpunkter for rydding og ødeleggelse av etterlatenskaper etter klaseammunisjon og tilknyttet virksomhet.
5. Hver part som er i stand til det, skal yte bistand til ødeleggelse av lagret klaseammunisjon, og skal også yte bistand med sikte på å kartlegge, vurdere og prioritere behov og praktiske tiltak knyttet til merking, opplæring i risikoreduksjon, beskyttelse av sivile, rydding og ødeleggelse som fastsatt i artikkel 4 i denne konvensjon.
6. I tilfeller der klaseammunisjon er blitt etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt en parts jurisdiksjon eller kontroll, etter at denne konvensjon trådte i kraft, skal hver part som er i stand til det, gi den berørte part rask krisehjelp.
7. Hver part som er i stand til det, skal yte bistand til gjennomføring av forpliktelsene nevnt i artikkel 5 i denne konvensjon om å gi nødvendig bistand der det tas hensyn til alder og kjønn, herunder medisinsk behandling, rehabilitering og psykologisk støtte, samt å sørge for at ofre for klaseammunisjon blir inkludert i det sosiale og økonomiske liv. Slik bistand kan blant annet ytes gjennom FN-systemet, internasjonale, regionale eller nasjonale organisasjoner eller institusjoner, Den internasjonale Røde Korskomité, de nasjonale Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreningene og deres internasjonale forbund, ikke-statlige organisasjoner eller på bilateralt grunnlag.
8. Hver part som er i stand til det, skal yte bistand for å bidra til nødvendig økonomisk og sosial restitusjon som følge av bruk av klaseammunisjon hos den berørte part.
9. Hver part som er i stand til det, kan bidra til relevante fond for å gjøre det lettere å yte bistand etter denne artikkel.
10. Hver part som søker og mottar bistand, skal

tance shall take all appropriate measures in order to facilitate the timely and effective implementation of this Convention, including facilitation of the entry and exit of personnel, materiel and equipment, in a manner consistent with national laws and regulations, taking into consideration international best practices.

11. Each State Party may, with the purpose of developing a national action plan, request the United Nations system, regional organisations, other States Parties or other competent intergovernmental or non-governmental institutions to assist its authorities to determine, *inter alia* :

- a) The nature and extent of cluster munition remnants located in areas under its jurisdiction or control;
- b) The financial, technological and human resources required for the implementation of the plan;
- c) The time estimated as necessary to clear and destroy all cluster munition remnants located in areas under its jurisdiction or control;
- d) Risk reduction education programmes and awareness activities to reduce the incidence of injuries or deaths caused by cluster munition remnants;
- e) Assistance to cluster munition victims; and
- f) The coordination relationship between the government of the State Party concerned and the relevant governmental, intergovernmental or non-governmental entities that will work in the implementation of the plan.

12. States Parties giving and receiving assistance under the provisions of this Article shall cooperate with a view to ensuring the full and prompt implementation of agreed assistance programmes.

Article 7

Transparency measures

1. Each State Party shall report to the Secretary-General of the United Nations as soon as practicable, and in any event not later than 180 days after the entry into force of this Convention for that State Party, on:
 - a) The national implementation measures referred to in Article 9 of this Convention;
 - b) The total of all cluster munitions, including explosive submunitions, referred to in paragraph 1 of Article 3 of this Convention, to in-

treffe alle hensiktsmessige tiltak for å bidra til en rettidig og effektiv gjennomføring av denne konvensjon, herunder lettelse ved inn- og utreise for personell eller inn- og utførsel av materiell og utstyr, på en måte som er forenlig med nasjonale lover og bestemmelser, samtidig som det tas hensyn til beste praksis internasjonalt.

11. Hver part kan, med henblikk på å utarbeide en nasjonal handlingsplan, be FN-systemet, regionale organisasjoner, andre parter eller andre kompetente mellomstatlige eller ikke-statlige institusjoner om å bistå deres myndigheter med blant annet å bestemme

- a) art og omfang av etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll,
- b) hvilke finansielle, teknologiske og menneskelige ressurser som kreves for å kunne gjennomføre planen,
- c) hvor lang tid som anslagsvis kreves for å kunne rydde og ødelegge alle etterlatenskaper etter klaseammunisjon som befinner seg i områder underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll,
- d) hva som kreves av opplæringsprogrammer i risikoreduksjon og bevisstgjøring for å kunne begrense forekomsten av skader eller tap av menneskeliv forårsaket av etterlatenskaper etter klaseammunisjon,
- e) bistanden til ofre for klaseammunisjon, og
- f) koordineringsforholdet mellom den berørte parts regjering og de relevante statlige, mellomstatlige eller ikke-statlige enheter som skal delta ved gjennomføringen av planen.

12. Parter som gir og mottar bistand etter bestemmelsene i denne artikkel, skal samarbeide om å sikre en fullstendig og rask gjennomføring av de omforente bistandsprogrammer.

Artikkel 7

Tiltak for åpenhet

1. Hver part skal rapportere til De forente nasjoners generalsekretær så snart det er praktisk mulig, og under alle omstendigheter senest 180 dager etter at denne konvensjon er trådt i kraft for vedkommende part, om
 - a) de nasjonale gjennomføringstiltakene som er nevnt i artikkel 9 i denne konvensjon,
 - b) det totale antall klaseammunisjon, herunder eksplosive substridsdeler, som nevnt i artikkel 3 nr. 1 i denne konvensjon, med angivel-

- clude a breakdown of their type, quantity and, if possible, lot numbers of each type;
- c) The technical characteristics of each type of cluster munition produced by that State Party prior to entry into force of this Convention for it, to the extent known, and those currently owned or possessed by it, giving, where reasonably possible, such categories of information as may facilitate identification and clearance of cluster munitions; at a minimum, this information shall include the dimensions, fusing, explosive content, metallic content, colour photographs and other information that may facilitate the clearance of cluster munition remnants;
 - d) The status and progress of programmes for the conversion or decommissioning of production facilities for cluster munitions;
 - e) The status and progress of programmes for the destruction, in accordance with Article 3 of this Convention, of cluster munitions, including explosive submunitions, with details of the methods that will be used in destruction, the location of all destruction sites and the applicable safety and environmental standards to be observed;
 - f) The types and quantities of cluster munitions, including explosive submunitions, destroyed in accordance with Article 3 of this Convention, including details of the methods of destruction used, the location of the destruction sites and the applicable safety and environmental standards observed;
 - g) Stockpiles of cluster munitions, including explosive submunitions, discovered after reported completion of the programme referred to in sub-paragraph (e) of this paragraph, and plans for their destruction in accordance with Article 3 of this Convention;
 - h) To the extent possible, the size and location of all cluster munition contaminated areas under its jurisdiction or control, to include as much detail as possible regarding the type and quantity of each type of cluster munition remnant in each such area and when they were used;
 - i) The status and progress of programmes for the clearance and destruction of all types and quantities of cluster munition remnants cleared and destroyed in accordance with Article 4 of this Convention, to include the size and location of the cluster munition
- se av type, mengde og om mulig partinummer for hver type klaseammunisjon,
- c) de tekniske kjennetegn ved hver type klaseammunisjon som er produsert av vedkommende part før denne konvensjon trådte i kraft for parten, i den grad det foreligger kunnskap om det, og ved de typer klaseammunisjon parten nå eier eller har i sin besittelse og, når det med rimelighet er mulig, informasjon som kan lette identifisering og rydding av klaseammunisjon; som et minimum skal denne informasjonen inneholde opplysninger om dimensjoner, utløsermekanisme, sprengstoffinnhold, metallinnhold, fargefotografier og annen informasjon som kan lette arbeidet med å fjerne etterlatenskaper etter klaseammunisjon,
 - d) status og framdrift i planene for omlegging eller stenging av produksjonsanlegg for klaseammunisjon,
 - e) status og framdrift i planene for ødeleggelse av klaseammunisjon, herunder eksplosive substridsdeler, i samsvar med artikkel 3 i denne konvensjon, med opplysning om hvilke metoder for ødeleggelse som vil bli benyttet, hvor alle destrueringssteder ligger, og hvilke sikkerhets- og miljøstandarder som skal følges,
 - f) hvilke typer og mengder av klaseammunisjon, herunder eksplosive substridsdeler, som er ødelagt i samsvar med artikkel 3 i denne konvensjon, med opplysning om hvilke metoder for ødeleggelse som er benyttet, hvor destrueringsstedene ligger, og hvilke sikkerhets- og miljøstandarder som er fulgt,
 - g) lagre av klaseammunisjon, herunder eksplosive substridsdeler, som oppdages etter at planen omhandlet i bokstav e) ovenfor er rapportert fullført, og hvilke planer som foreligger for å ødelegge disse lagrene i samsvar med artikkel 3 i denne konvensjon,
 - h) i den grad det er mulig, om størrelsen på og beliggenheten av alle områder som er forurensset av klaseammunisjon og underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll, med så mange opplysninger som mulig om type og mengde av hver type etterlatenskaper etter klaseammunisjon i hvert av disse områdene, og tidspunktet da de ble brukt,
 - i) status og framdrift i planene for rydding og ødeleggelse av alle typer og mengder av etterlatenskaper etter klaseammunisjon som er fjernet og ødelagt i samsvar med artikkel 4 i denne konvensjon, med opplysning om størrelsen på og beliggenheten av området

contaminated area cleared and a breakdown of the quantity of each type of cluster munition remnant cleared and destroyed;

- j) The measures taken to provide risk reduction education and, in particular, an immediate and effective warning to civilians living in cluster munition contaminated areas under its jurisdiction or control;
 - k) The status and progress of implementation of its obligations under Article 5 of this Convention to adequately provide age- and gender-sensitive assistance, including medical care, rehabilitation and psychological support, as well as provide for social and economic inclusion of cluster munition victims and to collect reliable relevant data with respect to cluster munition victims;
 - l) The name and contact details of the institutions mandated to provide information and to carry out the measures described in this paragraph;
 - m) The amount of national resources, including financial, material or in kind, allocated to the implementation of Articles 3, 4 and 5 of this Convention; and
 - n) The amounts, types and destinations of international cooperation and assistance provided under Article 6 of this Convention.
2. The information provided in accordance with paragraph 1 of this Article shall be updated by the States Parties annually, covering the previous calendar year, and reported to the Secretary-General of the United Nations not later than 30 April of each year.
 3. The Secretary-General of the United Nations shall transmit all such reports received to the States Parties.

Article 8

Facilitation and clarification of compliance

1. The States Parties agree to consult and cooperate with each other regarding the implementation of the provisions of this Convention and to work together in a spirit of cooperation to facilitate compliance by States Parties with their obligations under this Convention.
2. If one or more States Parties wish to clarify and seek to resolve questions relating to a matter of compliance with the provisions of this Conven-

som er blitt ryddet for klaseammunisjon, og med angivelse av mengde av hver type etterlatenskaper etter klaseammunisjon som er fjernet og ødelagt,

- j) hvilke tiltak som er truffet for å gi sivilbefolkningen som lever i et område som er forurenset av klaseammunisjon og underlagt partens jurisdiksjon eller kontroll, opplæring i risikoreduksjon og særlig en umiddelbar og effektiv advarsel,
 - k) status for og framdrift ved gjennomføringen av sine forpliktelser etter artikkel 5 i denne konvensjon om å gi nødvendig bistand der det tas hensyn til alder og kjønn, herunder medisinsk behandling, rehabilitering og psykologisk støtte, samt å sørge for at ofre for klaseammunisjon blir inkludert i det sosiale og økonomiske liv, og om å innhente pålitelige og relevante data om ofre for klaseammunisjon,
 - l) navn på og kontaktopplysninger for institusjonene som er gitt i oppgave å framskaffe informasjon og å gjennomføre tiltakene som er beskrevet i dette nummer,
 - m) hvor store nasjonale ressurser, herunder finansielle, materielle eller i naturalia, som er avsatt til gjennomføringen av artikkel 3, 4 og 5 i denne konvensjon, og
 - n) omfang av, type og mål for partens bidrag til internasjonalt samarbeid og internasjonal bistand i henhold til artikkel 6 i denne konvensjon.
2. Informasjon som er lagt fram i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal hvert år ajourføres av partene til og med det foregående kalenderår, og rapporteres til De forente nasjoners generalsekretær senest 30. april hvert år.
 3. De forente nasjoners generalsekretær skal oversende alle mottatte rapporter til partene.

Artikkel 8

Assistanse og avklaring i spørsmål om overholdelse

1. Partene er enige om å rådføre seg med hverandre og samarbeide om gjennomføringen av bestemmelsene i denne konvensjon og å virke i fellesskap, i samarbeidets ånd, for å gjøre det lettere for partene å oppfylle sine forpliktelser etter denne konvensjon.
2. Dersom en eller flere parter ønsker å avklare og finne en løsning på spørsmål knyttet til en annen parts overholdelse av bestemmelsene i den-

tion by another State Party, it may submit, through the Secretary-General of the United Nations, a Request for Clarification of that matter to that State Party. Such a request shall be accompanied by all appropriate information. Each State Party shall refrain from unfounded Requests for Clarification, care being taken to avoid abuse. A State Party that receives a Request for Clarification shall provide, through the Secretary-General of the United Nations, within 28 days to the requesting State Party all information that would assist in clarifying the matter.

3. If the requesting State Party does not receive a response through the Secretary-General of the United Nations within that time period, or deems the response to the Request for Clarification to be unsatisfactory, it may submit the matter through the Secretary-General of the United Nations to the next Meeting of States Parties. The Secretary-General of the United Nations shall transmit the submission, accompanied by all appropriate information pertaining to the Request for Clarification, to all States Parties. All such information shall be presented to the requested State Party which shall have the right to respond.
4. Pending the convening of any Meeting of States Parties, any of the States Parties concerned may request the Secretary-General of the United Nations to exercise his or her good offices to facilitate the clarification requested.
5. Where a matter has been submitted to it pursuant to paragraph 3 of this Article, the Meeting of States Parties shall first determine whether to consider that matter further, taking into account all information submitted by the States Parties concerned. If it does so determine, the Meeting of States Parties may suggest to the States Parties concerned ways and means further to clarify or resolve the matter under consideration, including the initiation of appropriate procedures in conformity with international law. In circumstances where the issue at hand is determined to be due to circumstances beyond the control of the requested State Party, the Meeting of States Parties may recommend appropriate measures, including the use of cooperative measures referred to in Article 6 of this Convention.
6. In addition to the procedures provided for in paragraphs 2 to 5 of this Article, the Meeting of States Parties may decide to adopt such other general procedures or specific mechanisms for clarification of compliance, including facts, and

ne konvensjon, kan den via De forente nasjoners generalsekretær legge en anmodning om avklaring fram for vedkommende part. En slik anmodning skal være vedlagt all relevant informasjon. Hver part skal avstå fra å fremme ubegrunnede anmodninger om avklaring, og skal påse at ordningen ikke misbrukes. En part som mottar en anmodning om avklaring, skal via De forente nasjoners generalsekretær og innen 28 dager gi den anmodende part alle opplysninger som kan bidra til å avklare saken.

3. Dersom den anmodende part ikke mottar et svar gjennom De forente nasjoners generalsekretær innen den fastsatte fristen, eller den anser at svaret på anmodningen om avklaring ikke er tilfredsstillende, kan den via De forente nasjoners generalsekretær legge saken fram for det neste statspartsmøtet. De forente nasjoners generalsekretær skal oversende anmodningen, vedlagt alle relevante opplysninger i saken, til alle parter. All informasjon skal legges fram for den anmodende part, som skal ha rett til å svare.
4. I påvente av innkalling til møter mellom partene kan enhver av de berørte parter be De forente nasjoners generalsekretær tre inn ved villig mellomkomst for å få fram den avklaring det er bedt om.
5. Når en sak er lagt fram for statspartsmøtet i henhold til nr. 3 i denne artikkel, skal statspartsmøtet først bestemme om det skal fortsette behandlingen av saken når det tas hensyn til alle opplysninger som de berørte parter har lagt fram. Dersom det beslutter å fortsette behandlingen, kan statspartsmøtet gi de berørte parter forslag om hvilke midler som kan tas i bruk for å få avklart den aktuelle saken ytterligere eller få den løst, herunder iverksetting av hensiktsmessige prosedyrer i samsvar med folkeretten. Når det fastslås at saken skyldes forhold som er utenfor den anmodende parts kontroll, kan statspartsmøtet anbefale hensiktsmessige tiltak, herunder bruk av samarbeidstiltak som omhandlet i artikkel 6 i denne konvensjon.
6. I tillegg til de prosedyrer som er fastsatt i nr. 2–5 i denne artikkel, kan statspartsmøtet beslutte å ta i bruk andre generelle prosedyrer eller særlige ordninger for å avklare spørsmål om overholdelse, blant annet faktaopplysninger, og

resolution of instances of non-compliance with the provisions of this Convention as it deems appropriate.

Article 9

National implementation measures

Each State Party shall take all appropriate legal, administrative and other measures to implement this Convention, including the imposition of penal sanctions to prevent and suppress any activity prohibited to a State Party under this Convention undertaken by persons or on territory under its jurisdiction or control.

Article 10

Settlement of disputes

1. When a dispute arises between two or more States Parties relating to the interpretation or application of this Convention, the States Parties concerned shall consult together with a view to the expeditious settlement of the dispute by negotiation or by other peaceful means of their choice, including recourse to the Meeting of States Parties and referral to the International Court of Justice in conformity with the Statute of the Court.
2. The Meeting of States Parties may contribute to the settlement of the dispute by whatever means it deems appropriate, including offering its good offices, calling upon the States Parties concerned to start the settlement procedure of their choice and recommending a time-limit for any agreed procedure.

Article 11

Meetings of States Parties

1. The States Parties shall meet regularly in order to consider and, where necessary, take decisions in respect of any matter with regard to the application or implementation of this Convention, including:
 - a) The operation and status of this Convention;
 - b) Matters arising from the reports submitted under the provisions of this Convention;
 - c) International cooperation and assistance in accordance with Article 6 of this Convention;
 - d) The development of technologies to clear cluster munition remnants;
 - e) Submissions of States Parties under Articles 8 and 10 of this Convention; and

for å finne en løsning ved manglende overholdelse av bestemmelsene i denne konvensjon, alt etter hva det anser som hensiktsmessig.

Artikkel 9

Nasjonale gjennomføringstiltak

Hver part skal treffe alle hensiktsmessige rettslige, administrative og andre tiltak for å gjennomføre denne konvensjon, herunder strafferettslige sanksjoner for å forhindre og bekjempe enhver aktivitet som er forbudt for en part etter denne konvensjon, og som utføres av personer, eller på et territorium, som er underlagt dens jurisdiksjon eller kontroll.

Artikkel 10

Tvisteløsning

1. Når det oppstår en tvist mellom to eller flere parter om fortolkningen eller anvendelsen av denne konvensjon, skal de berørte parter rådføre seg med hverandre med sikte på å finne en snarlig løsning på tvisten gjennom forhandling eller med andre fredelige midler etter deres eget valg, herunder henvendelse til statspartsmøtet og henvisning til Den internasjonale domstol i samsvar med Domstolens vedtekter.
2. Statspartsmøtet kan bidra til å løse tvisten med de midler det anser som hensiktsmessige, herunder ved å tilby sin velvillige mellomkomst, oppfordre de berørte parter til å igangsette en tvisteløsningsprosedyre etter eget valg og anbefale en tidsfrist for den omforente prosedyren.

Artikkel 11

Statspartsmøtet

1. Partene skal møtes jevnlig for å behandle og, om nødvendig, treffe beslutning om spørsmål knyttet til anvendelsen eller gjennomføringen av denne konvensjon, herunder
 - a) spørsmål om denne konvensjons virkemåte og status for den,
 - b) spørsmål knyttet til rapporter framlagt i henhold til bestemmelsene i denne konvensjon,
 - c) internasjonalt samarbeid og internasjonal bistand i samsvar med artikkel 6 i denne konvensjon,
 - d) utvikling av teknologi for rydding av etterlattenskaper etter klaseammunisjon,
 - e) anmodninger fra partene i henhold til artikkel 8 og 10 i denne konvensjon, og

- f) Submissions of States Parties as provided for in Articles 3 and 4 of this Convention.
- 2. The first Meeting of States Parties shall be convened by the Secretary-General of the United Nations within one year of entry into force of this Convention. The subsequent meetings shall be convened by the Secretary-General of the United Nations annually until the first Review Conference.
- 3. States not party to this Convention, as well as the United Nations, other relevant international organisations or institutions, regional organisations, the International Committee of the Red Cross, the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and relevant non-governmental organisations may be invited to attend these meetings as observers in accordance with the agreed rules of procedure.

Article 12

Review Conferences

- 1. A Review Conference shall be convened by the Secretary-General of the United Nations five years after the entry into force of this Convention. Further Review Conferences shall be convened by the Secretary-General of the United Nations if so requested by one or more States Parties, provided that the interval between Review Conferences shall in no case be less than five years. All States Parties to this Convention shall be invited to each Review Conference.
- 2. The purpose of the Review Conference shall be:
 - a) To review the operation and status of this Convention;
 - b) To consider the need for and the interval between further Meetings of States Parties referred to in paragraph 2 of Article 11 of this Convention; and
 - c) To take decisions on submissions of States Parties as provided for in Articles 3 and 4 of this Convention.
- 3. States not party to this Convention, as well as the United Nations, other relevant international organisations or institutions, regional organisations, the International Committee of the Red Cross, the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and relevant non-governmental organisations may be invited to attend each Review Conference as observers in accordance with the agreed rules of procedure.

- f) anmodninger fra partene som fastsatt i artikkel 3 og 4 i denne konvensjon.

- 2. Det første statspartsmøtet skal sammenkalles av De forente nasjoners generalsekretær innen ett år etter at denne konvensjon er trådt i kraft. De neste statspartsmøtene skal sammenkalles hvert år av De forente nasjoners generalsekretær, til den første tilsynskonferansen finner sted.
- 3. Stater som ikke er part i denne konvensjon, samt De forente nasjoner, andre relevante internasjonale organisasjoner eller institusjoner, regionale organisasjoner, Den internasjonale Røde Kors-komité, Det internasjonale forbund av Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreninger og relevante ikke-statlige organisasjoner kan inviteres til å delta på disse møtene som observatører i samsvar med de fastsatte saksbehandlingsregler.

Artikkel 12

Tilsynskonferanser

- 1. De forente nasjoners generalsekretær skal sammenkalle en tilsynskonferanse fem år etter at denne konvensjon er trådt i kraft. De forente nasjoners generalsekretær skal sammenkalle ytterligere tilsynskonferanser dersom en eller flere parter ber om det, forutsatt at det under alle omstendigheter går minst fem år mellom hver tilsynskonferanse. Alle konvensjonsparter skal inviteres til hver tilsynskonferanse.
- 2. Tilsynskonferansen skal ha som formål
 - a) å vurdere denne konvensjons virkemåte og status for den,
 - b) å vurdere behovet for flere statspartsmøter som nevnt i artikkel 11 nr. 2 i denne konvensjon, og fastsette hvor ofte de skal finne sted, og
 - c) å treffe vedtak om anmodninger fra partene som fastsatt i artikkel 3 og 4 i denne konvensjon.
- 3. Stater som ikke er part i denne konvensjon, samt De forente nasjoner, andre relevante internasjonale organisasjoner eller institusjoner, regionale organisasjoner, Den internasjonale Røde Kors-komité, Det internasjonale forbund av Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreninger og relevante ikke-statlige organisasjoner kan inviteres til å delta på tilsynskonferansene som observatører i samsvar med de fastsatte saksbehandlingsregler.

*Article 13***Amendments**

1. At any time after its entry into force any State Party may propose amendments to this Convention. Any proposal for an amendment shall be communicated to the Secretary-General of the United Nations, who shall circulate it to all States Parties and shall seek their views on whether an Amendment Conference should be convened to consider the proposal. If a majority of the States Parties notify the Secretary-General of the United Nations no later than 90 days after its circulation that they support further consideration of the proposal, the Secretary-General of the United Nations shall convene an Amendment Conference to which all States Parties shall be invited.
2. States not party to this Convention, as well as the United Nations, other relevant international organisations or institutions, regional organisations, the International Committee of the Red Cross, the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and relevant non-governmental organisations may be invited to attend each Amendment Conference as observers in accordance with the agreed rules of procedure.
3. The Amendment Conference shall be held immediately following a Meeting of States Parties or a Review Conference unless a majority of the States Parties request that it be held earlier.
4. Any amendment to this Convention shall be adopted by a majority of two-thirds of the States Parties present and voting at the Amendment Conference. The Depositary shall communicate any amendment so adopted to all States.
5. An amendment to this Convention shall enter into force for States Parties that have accepted the amendment on the date of deposit of acceptances by a majority of the States which were Parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter it shall enter into force for any remaining State Party on the date of deposit of its instrument of acceptance.

*Article 14***Costs and administrative tasks**

1. The costs of the Meetings of States Parties, the Review Conferences and the Amendment Conferences shall be borne by the States Parties and States not party to this Convention participating therein, in accordance with the United

*Artikkel 13***Endringer**

1. På ethvert tidspunkt etter at denne konvensjon er trådt i kraft, kan enhver part foreslå endringer i denne konvensjon. Endringsforslag skal oversendes De forente nasjoners generalsekretær, som skal distribuere det til alle parter og be dem uttale seg om hvorvidt det bør sammenkalles en endringskonferanse som skal behandle forslaget. Dersom et flertall av partene senest 90 dager etter at forslaget er distribuert, gir De forente nasjoners generalsekretær melding om at de støtter en videre behandling av forslaget, skal De forente nasjoners generalsekretær sammenkalle en endringskonferanse med invitasjon til alle parter.
2. Stater som ikke er part i denne konvensjon, samt De forente nasjoner, andre relevante internasjonale organisasjoner eller institusjoner, regionale organisasjoner, Den internasjonale Røde Korskomité, Det internasjonale forbund av Røde Kors- og Røde Halvmåne-foreninger og relevante ikke-statlige organisasjoner kan inviteres til å delta på endringskonferansene som observatører i samsvar med de fastsatte saksbehandlingsregler.
3. Endringskonferansen skal holdes umiddelbart etter et statspartsmøte eller en tilsynskonferanse, med mindre et flertall av partene ber om at den holdes på et tidligere tidspunkt.
4. Enhver endring i denne konvensjon skal vedtas med to tredjedels flertall av de parter som er til stede og avgir stemme på endringskonferansen. Depositaren skal oversende samtlige stater enhver endring som er vedtatt på denne måten.
5. En endring i denne konvensjon skal tre i kraft for de parter som har godtatt endringen, den dag et flertall av statene som var part da endringen ble vedtatt, har deponert sitt godtakelsesdokument. Deretter skal den tre i kraft for enhver annen part den dag vedkommende part deponerer sitt godtakelsesdokument.

*Artikkel 14***Kostnader og administrative oppgaver**

1. Kostnader forbundet med statspartsmøter, tilsynskonferanser og endringskonferanser skal bæres av partene og av de stater som ikke er part i denne konvensjon, men som deltar på konferansene, i samsvar med De forente nasjoners bidragsskala, med behørig justeringer.

Nations scale of assessment adjusted appropriately.

2. The costs incurred by the Secretary-General of the United Nations under Articles 7 and 8 of this Convention shall be borne by the States Parties in accordance with the United Nations scale of assessment adjusted appropriately.
3. The performance by the Secretary-General of the United Nations of administrative tasks assigned to him or her under this Convention is subject to an appropriate United Nations mandate.

Article 15

Signature

This Convention, done at Dublin on 30 May 2008, shall be open for signature at Oslo by all States on 3 December 2008 and thereafter at United Nations Headquarters in New York until its entry into force.

Article 16

Ratification, acceptance, approval or accession

1. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by the Signatories.
2. It shall be open for accession by any State that has not signed the Convention.
3. The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

Article 17

Entry into force

1. This Convention shall enter into force on the first day of the sixth month after the month in which the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession has been deposited.
2. For any State that deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession after the date of the deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention shall enter into force on the first day of the sixth month after the date on which that State has deposited its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Kostnader påløpt i forbindelse med virksomhet som utføres av De forente nasjoners generalsekretær i henhold til artikkel 7 og 8 i denne konvensjon, skal bæres av partene i samsvar med De forente nasjoners bidragsskala, med behørig justeringer.
3. Administrative oppgaver som De forente nasjoners generalsekretær pålegges etter denne konvensjon, skal utføres i henhold til et passende mandat fra De forente nasjoner.

Artikkel 15

Undertegning

Denne konvensjon, utferdiget i Dublin 30. mai 2008, skal være åpen for undertegning av alle stater i Oslo 3. desember 2008 og deretter ved De forente nasjoners hovedkvarter i New York til den tre i kraft.

Artikkel 16

Ratifikasjon, godtakelse, godkjenning eller tiltredelse

1. Denne konvensjon skal ratifiseres, godtas eller godkjennes av signatarene.
2. Den skal være åpen for tiltredelse av enhver stat som ikke har undertegnet konvensjonen.
3. Ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokumentene skal deponeres hos depositaren.

Artikkel 17

Ikrafttredelse

1. Denne konvensjon skal tre i kraft den første dagen i den sjetten måneden etter den måned det 30. ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument er deponert.
2. For enhver stat som deponerer sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument etter den dag det 30. ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument er deponert, skal denne konvensjon tre i kraft den første dagen i den sjetten måneden etter den dag vedkommende stat har deponert sitt ratifikasjons-, godtakelses-, godkjennings- eller tiltredelsesdokument.

*Article 18***Provisional application**

Any State may, at the time of its ratification, acceptance, approval or accession, declare that it will apply provisionally Article 1 of this Convention pending its entry into force for that State.

*Article 19***Reservations**

The Articles of this Convention shall not be subject to reservations.

*Article 20***Duration and withdrawal**

1. This Convention shall be of unlimited duration.
2. Each State Party shall, in exercising its national sovereignty, have the right to withdraw from this Convention. It shall give notice of such withdrawal to all other States Parties, to the Depositary and to the United Nations Security Council. Such instrument of withdrawal shall include a full explanation of the reasons motivating withdrawal.
3. Such withdrawal shall only take effect six months after the receipt of the instrument of withdrawal by the Depositary. If, however, on the expiry of that six-month period, the withdrawing State Party is engaged in an armed conflict, the withdrawal shall not take effect before the end of the armed conflict.

*Article 21***Relations with States not party to this Convention**

1. Each State Party shall encourage States not party to this Convention to ratify, accept, approve or accede to this Convention, with the goal of attracting the adherence of all States to this Convention.
2. Each State Party shall notify the governments of all States not party to this Convention, referred to in paragraph 3 of this Article, of its obligations under this Convention, shall promote the norms it establishes and shall make its best efforts to discourage States not party to this Convention from using cluster munitions.
3. Notwithstanding the provisions of Article 1 of this Convention and in accordance with international law, States Parties, their military person-

*Artikkel 18***Midlertidig anvendelse**

Enhver stat kan på tidspunktet for ratifikasjon, godtakelse, godkjenning eller tiltredelse erklære at den vil anvende artikkel 1 i denne konvensjon midlertidig, i påvente av at konvensjonen skal tre i kraft for vedkommende stat.

*Artikkel 19***Reservasjoner**

Artiklene i denne konvensjon kan ikke gjøres til gjenstand for reservasjoner.

*Artikkel 20***Gyldighet og oppsigelse**

1. Denne konvensjon skal gjelde på ubestemt tid.
2. Hver part skal, under utøvelsen av sin nasjonale suverenitet, ha rett til å si opp denne konvensjon. Den skal gi alle øvrige parter, depositaren og De forente nasjoners sikkerhetsråd melding om oppsigelsen. Meldingen skal inneholde en fullstendig redegjørelse for grunnene til oppsigelsen.
3. Oppsigelsen får virkning først seks måneder etter at depositaren har mottatt melding om oppsigelse. Dersom den part som sier opp konvensjonen, er innblandet i en væpnet konflikt ved utløpet av perioden på seks måneder, skal oppsigelsen imidlertid ikke få virkning før den væpnede konflikten er over.

*Artikkel 21***Forhold til stater som ikke er part i denne konvensjon**

1. Hver part skal oppmuntre stater som ikke er part i denne konvensjon, til å ratifisere, godta, godkjenne eller tiltre konvensjonen, med det mål å få alle stater til å slutte seg til denne konvensjon.
2. Hver part skal underrette regjeringene i alle stater som ikke er part i denne konvensjon, som omhandlet i nr. 3 i denne artikkel, om sine forpliktelser etter denne konvensjon, skal fremme de normer konvensjonen fastsetter, og skal gjøre sitt beste for å hindre at stater som ikke er part i denne konvensjon, bruker klaseammunisjon.
3. Partene, deres militærpersonell eller borgere kan, uten hensyn til bestemmelsene i artikkel 1 i denne konvensjon og i samsvar med folkeret-

nel or nationals, may engage in military cooperation and operations with States not party to this Convention that might engage in activities prohibited to a State Party.

4. Nothing in paragraph 3 of this Article shall authorise a State Party:
- a) To develop, produce or otherwise acquire cluster munitions;
 - b) To itself stockpile or transfer cluster munitions;
 - c) To itself use cluster munitions; or
 - d) To expressly request the use of cluster munitions in cases where the choice of munitions used is within its exclusive control.

Article 22

Depositary

The Secretary-General of the United Nations is hereby designated as the Depositary of this Convention.

Article 23

Authentic texts

The Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts of this Convention shall be equally authentic.

ten, delta i militært samarbeid og militære operasjoner sammen med stater som ikke er part i denne konvensjon, men som vil kunne delta i aktiviteter som er forbudt for en part.

4. Ikke noe i nr. 3 i denne artikkel gir en part adgang til
- a) å utvikle, produsere eller på annen måte erverve klaseammunisjon,
 - b) selv å lagre eller overføre klaseammunisjon,
 - c) selv å bruke klaseammunisjon, eller
 - d) uttrykkelig å be om at det brukes klaseammunisjon i tilfeller der valg av ammunisjon er underlagt partens eksklusive kontroll.

Artikkel 22

Depositar

De forente nasjoners generalsekretær utpekes herved til depositar for denne konvensjon.

Artikkel 23

Autentiske tekster

Den arabiske, engelske, franske, kinesiske, russiske og spanske teksten av denne konvensjon skal ha samme gyldighet.
